

FARNÍ INFORMÁTOR

2. NEDĚLE V MEZIDOBÍ – 15. LEDNA 2006

Hle, přicházím, Pane, splnit tvou vůli.

MODLITBA VĚŘÍCÍCH

K: Bratři a sestry, s důvěrou prosme Boha Otce, aby se sklonil k pokorné modlitbě své Církve:

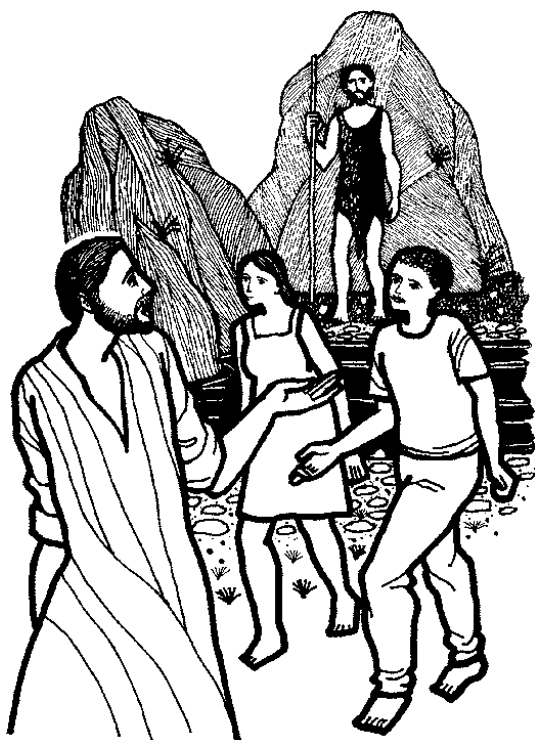
L: PANE, VYSLYŠ PROSBY SVÉHO LIDU.

- Za Církev, aby se na svět utrpení a násilí dívala očima Ježíše, který byl pohnut lítostí, když viděl potulující se zástupy, které byly jako ovce bez pastýře.
- Za pastýře Božího lidu a jejich spolupracovníky, aby po příkladu Jana Křtitele ukazovali na Ježíše Krista – Beránka, který snímá hříchy světa, a přijde soudit živé i mrtvé.
- Za mladé Církve i za ty s pradávnou tradicí, aby společně rostly a jako sesterské Církve si pomáhaly při výchově nových generací učedníků a apoštolů evangelia.
- Za mír v zemi, která v plnosti času prožila tajemství Vtělení Božího Syna.
- Za všechny pokřtěné, aby odpověď na tíživou situaci světa nejistot nehledali v dění kolem sebe, ale v naslouchání Božímu slovu a jako Samuel poznali k čemu je Prozřetelnost volá.
- Za věrné zemřelé, ať se na nich zjeví tvá sláva, která světlem víry zářila jejich pozemským krokům.

K: Všemohoucí Bože, tys nám skrze svého Syna dal Ducha svatého, který v nás bydlí. Dej, ať máme před očima tuto svou důstojnost a v tichu modlitby dáváme zaznít hlasu tvého povolání. prosíme o to skrze tvého Syna, našeho Pána Ježíše Krista, který s Tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje po všechny věky věků.

L: Amen.

LITURGICKÉ TEXTY 2. NEDĚLE V MEZIDOBÍ

1. ČTENÍ – 1SAM 3,3b-10.19

Samuel spal ve svatyni, kde byla Boží archa. Tu Hospodin zavolal: „Samueli!“ On odpověděl: „Tady jsem.“ Běžel k Elimu a řekl: „Tady jsem, volal jsi mě.“ On pravil: „Nevolal jsem tě, vrať se a spi.“ Šel tedy spát. Hospodin zavolal podruhé: „Samueli!“ Samuel vstal, šel k Elimu a řekl: „Tady jsem, volal jsi mě.“ On odpověděl: „Nevolal jsem tě, synu můj; vrať se a spi.“ Samuel totiž neznal Hospodina, protože se mu Hospodin ještě nezjevil ve slově. Hospodin zavolal opět Samuela, potřetí. Vstal tedy, šel k Elimu a řekl: „Hle, tady jsem, volal jsi mě.“ Tu Eli pochopil, že chlapce volá Hospodin. Eli proto řekl Samuelovi: „Jdi spát. Bude-li pak volat, řekni: ‚Mluv, Hospodine, tvůj služebník poslouchá.‘“ Samuel tedy šel spát na své místo. Hospodin přišel, zastavil se a volal jako dříve: „Samueli, Samueli!“ A Samuel řekl: „Mluv, tvůj služebník poslouchá.“

Samuel rostl a Hospodin byl s ním a nedopustil, aby nějaké jeho slovo přišlo nazmar.

ŽALM 40

Pevně jsem doufal v Hospodina, – on se ke mně sklonil a vyslyšel mé volání. – Novou píseň vložil mi do úst, – chvalozpěv našemu Bohu. V obětních darech si nelibuješ, – zato jsi mi otevřel uši. – Celopaly a smírné oběti nežádáš, – tehdy jsem řekl: „Hle, přicházím. Ve svitku knihy je o mně psáno: – Rád splním tvou vůli, můj Bože, – tvůj zákon je v mém nitru.“ Spravedlnost jsem zvěstoval ve velkém shromáždění, – svým rtům jsem nebránil, ty to víš, Hospodine!

2. ČTENÍ – 1 KOR 6,13c-15a.17-20

Bratři! Tělo není pro smilnění; je pro Pána a Pán pro tělo. A Bůh, který vzkřísil Pána, vzkřísí svou mocí také nás. Nevíte, že vaše těla jsou údy Kristovými? Kdo se oddá Pánu, je s ním jeden duch. Utíkejte před smilstvem! Každý jiný hřích, kterého se člověk dopustí, je mimo tělo. Kdo se však oddá smilnění, prohřešuje se proti vlastnímu tělu. Nebo nevíte, že vaše tělo je chrámem Ducha svatého, který ve vás bydlí a kterého vám dal Bůh, a že proto už nepatříte sami sobě? Byli jste přece koupeni, a to za vysokou cenu. Oslavujte proto Boha svým tělem.

EVANGELIUM - JAN 1,35-42

Jan stál se dvěma ze svých učedníků. Pohlédl na Ježíše, jak jde kolem, a řekl: „Hle, beránek Boží!“ Ti dva učedníci slyšeli, co říká, a šli za Ježíšem. Ježíš se obrátil a viděl, že jdou za ním. Zeptal se jich: „Co byste chtěli?“ Odpověděli mu: „Rabbi“ – to přeloženo znamená Mistře – „kde bydlíš?“ Řekl jim: „Pojďte a uvidíte!“ Šli tedy, viděli, kde bydlí, a ten den zůstali u něho; bylo kolem čtyř hodin odpoledne. Jeden z těch dvou učedníků, kteří to od Jana slyšeli a šli za ním, byl Ondřej, bratr Šimona Petra. Ten nejdříve našel svého bratra Šimona, řekl mu: „Našli jsme Mesiáše“ – to přeloženo znamená Kristus – a přivedl ho k Ježíšovi. Ježíš na něj pohlédl a řekl: „Ty jsi Šimon, syn Janův. Budeš se jmenovat Kéfas,“ to je v překladu Petr (Skála).

EPIFANIE

(úvaha Jeho Eminence Tomáše kardinála Špidlíka S.I., čestného občana Pustiměře)

Mudrci z východu šli za hvězdou a našli Krista. Nacházejí Krista i ti, kteří dnes chodí za hvězdopravci? Horoskopy se staly v poslední době velmi moderní. Italské ranní vysílání v televizi začíná každý den horoskopickým výkladem, co komu radí hvězdy dělat. Ze zvědavosti jsem se jednou rozhodl sledovat, co radí mně. Sleduje se znamení zvířetníku: beran, být, blíženci, rak, lev, panna atd... Protože jsem narozený ve znamení střelce, musel jsem počkat až skoro na konec. Rady jsou vždycky velmi všeobecné: Svěřte své dnešní počínání osobě, které důvěřujete! Nedejte se vyprovokovat vnějšími událostmi! atd... Za týden se skoro opakovalo, ale v

jiném pořadí. Všiml jsem si také, že těm, kdo se narodili ve znamení býka, se radil pravidelně opak toho, co mně. Ptal jsem se pak lidí, kteří ten program pravidelně sledují: Věříte tomu? Odpověď bývá tak všeobecná, jako ty rady: Ne docela, ale cosi v tom musí být. Jeden vážný pán mi podal toto vysvětlení: Na člověka a jeho mentalitu působí svět, zvláště slunce. Jsou jiné povahy rození Italové a severané. Ten vliv musí být silný, zvláště v prvních dnech života. Proč bychom tedy vylučovali vlivy celého vesmíru, souhvězdí?

V této formě se tedy zdá ospravedlnit všelicos z hvězdopravy. Ať o tom soudí jiní, zkušenější. Astrologie starých národů byla daleko nebezpečnější. Souviselo to s fatalistickým světovým pojetím. Podle tohoto názoru neexistuje svoboda člověka. Svět se řídí jediným neúprosným světovým zákonem. Hvězdné kruhy jsou jeho ukazovatelem. Je proto potřeba žít v souladu s pohybem hvězd. Když babylonský král táhl do boje, sestavil své generály a vojenské oddíly tak, aby jejich útvary odpovídaly rozpoložení planet. Jenom tak si byl jist, že bitvu vyhraje.

Otcové církve od počátku bojovali proti fatalismu, který je v přímém rozporu s otcovskou Boží prozřetelností. Měli bychom záviset ve všem na hvězdách? Sv. Ignác z Antiochie, tedy z krajiny, kde astrologie obzvláště kvetla, poznamenává, že se Ježíš nenarodil „pod hvězdou“, ale hvězda přišla tam, kde se narodil on. Od té doby, říká autor, už lidé neposlouchají hvězdy, ale hvězdy jsou podřízeny člověku. Pro naši technickou mentalitu to zní jako příliš smělý astronomický program. Ale sv. Řehoř Nysský to rozbírá dogmaticky. Napsal malý traktát „Proti osudu“. Diskutuje tam s fatalistou. Ten mu dokazuje své mínění tímto důkazem. To, co je dokonalejší, má rozhodující vliv na to, co je méně dokonalé. Pohyby nebeských těles jsou daleko spořádanější než lidský život. Proto

mají na něj vliv a moudrý člověk se musí umět hvězdám podřídit. Odpověď Řehoře Nysského je stejně jednoduchá. Je pravda, že to, co je dokonalejší, má vliv na to, co je méně dokonalé. Ale co nebo kdo je ve vesmíru dokonalejší: člověk nebo hvězdy? Rozhodně člověk, protože on je stvořen k Božímu obrazu a podobenství (Gn 1,26-27). Má tedy on větší vliv na hvězdy než hvězdy na něho, on poroučí jim a ne ony jemu. Tuto vládu nad hvězdami si ovšem Řehoř nepředstavuje technicky, ale duchovně, nakolik svět a vesmír nám slouží podle našeho poměru k Bohu.

Křesťanství totiž radikálně opravuje dřívější názory na svět. Staré národy se světa bály. Bylo mnoho pověstí o tajemných krajinách, kam člověk nesmí vstoupit. Dokonce i lesů se báli, protože jsou v nich víly, vodníci, bludičky. Dnes už jsme prakticky odkryli všechny tajemné krajiny. Lesů se nebojíme, ale máme opravdové obavy o lesy, o jejich osud na zemi. Ve vodách už pro nás nebydlí vodníci. Ale stala se horší věc: jsou znečištěny chemickými jedy a nedají se používat. A co vzduch, který dýcháme? Ve městech už odumírají stromy. My ještě vzdorujeme. Ale jak dlouho? Jeden politik, kterému o tom mluvili, prohodil cynicky: „Co se bojíte, nedýchatelnost vzduchu není ještě náš problém. Nebudou si s ním umět poradit až ti, co přijdou po nás.“ Ale na vysvětlenou pak dodal, že mluví schválně tak cynicky, aby probudil lidi z ospalosti, z nezájmu o tak důležitou otázku, jakou je naše odpovědnost za svět.

Problémem se zabývali už Otcové církve, ale z hlediska teologického a mravního. Neviděli, že je znečištěný chemicky, ale duchovně. Hřích způsobil, že do něho pronikají zlé síly. Askezí a modlitbou se přemáhají. Podle terminologie tehdejší doby, mniši odcházeli do pouště, aby tam bojovali proti zlým duchům v povětrí. Výraz je ze sv. Pavla (Ef 2,2). Na obrazech se to ilustruje tuze materiálně.

Vidíme tam létající d'ábly okolo mnišských obydlí. Smysl je ovšem duchovní. Svět je jako zrcadlo našeho poměru k Bohu. Nevinnému člověku v ráji všechno sloužilo. Když začal vzdorovat Tvůrci, vzdoruje svět jemu, je plný sil nepřátelských. Ale dá se očistit modlitbou a postem. Životopisy starých poustevníků to ilustrují vypravováním o tom, jak divoká zvířata, lvi i hadi, přicházeli, aby Božímu muži sloužili. Je to obraz obnovy ráje.

Očištění světa je výraz negativní. Jemu odpovídá pozitivní program: posvětit svět. Liturgicky se to vyjadřuje žehnáním: vody, chleba, domu, aut atd. Vrcholné žehnání je ovšem ve svátostech. V eucharistii se chléb stává tím, čím bude na konci světa, vstupuje cele do mystického Kristova těla. Církev vyznává sedm svátostí. Ostatním žehnáním říkáme svátostiny: svěcená voda, růžence, obrazy, medaile, křížky. Někteří mají obavy, aby se v těch věcech nepřehánělo, aby se nezašlo do pověr. Soška sv. Kryštofa v autě není náhradou za opravdovou modlitbu, zpověď a sv. přijímání je rozhodně víc než líbání obrazů o pouti. Ale naopak se zase musíme vyvarovat povýšeného pohrdání lidové zbožnosti. Prostý člověk má daleko raději symbol než slova. Inteligentu svědčí, když se pomodlí v kostele žalm. Ale prostá babička líp vyjádří svou důvěru v Boží pomoc, když postaví svíčku před obrazem Panny Marie, když obejde na kolenou okolo oltáře. Užívání svěcených předmětů není talisman pro štěstí. Ale má to být výraz víry, že modlitba církve, tj. modlitba naše, svět posvěcuje k tomu, aby nám sloužil k dobrému.

Bůh stvořil všechno, co existuje, slovem. Viděl, že je to dobré. Slova modlitby, která při žehnání a svěcení užíváme, navazují na to první stvořitelské slovo Boží, vyjadřují přání, aby se věci navrátily ke svému původnímu určení, aby zase sloužily jenom k dobru, a to nejenom hmotnému, ale i duchovnímu. Svět se pak stane tím, co vyjadřuje liturgické jméno tříkrálového svátku: zjevení Páně.

„MIGRACE: ZNAMENÍ ČASU“

Drazí bratři a sestry!

Je tomu právě čtyřicet let, co skončil II. vatikánský koncil, jehož bohaté učení proniká tolíkeré oblasti života církve. Zvláště pastorální konstituce *Gaudium et spes* rozvinula pozornou analýzu složité reality dnešního světa a hledala vhodné cesty, jak nést lidem dneška evangelijní poselství. Proto otcové koncilu přijali pozvání blahoslaveného

Jana XXIII. a usilovali o bedlivé zkoumání znamení času a jejich výklad ve světle evangelia, a tak novým generacím poskytli možnost odpovědět vhodným způsobem na neustálé otázky po smyslu přítomného i budoucího života a po spravedlivém nastolení společenských vztahů (srov. *Gaudium et spes*, č. 4). Mezi rozpoznatelná znamení současnosti jistě patří migrace, fenomén, který v průběhu nedávno skončeného století dosáhl takřka strukturovaného rozměru, stal se významným kritériem trhu práce na světové úrovni, mimo jiné jako důsledek silného tlaku, vyvíjeného globalizací.. Toto „znamení času“ pochopitelně ovlivňují různé složky. Ve skutečnosti obsahuje migrace jak vnitřní, tak mezinárodní, nucené a dobrovolné, zákonné a nezákonné, podřízené také metle obchodu s lidskými bytostmi. Nemůže být zapomenuta kategorie zahraničních studentů, jejichž počet ve světě vzrůstá každým rokem.

Pokud jde o ty, kteří emigrují z ekonomických důvodů, zasluhuje zmínky nedávná skutečnost „feminizace“ fenoménu, totiž rostoucího podílu žen. V minulosti emigrovali především muži, i když nikdy nechyběly ani ženy. Ty však vydávaly na cestu především proto, aby doprovodily své manžely či otce anebo aby šly za nimi tam, kde už dleli. I když se tyto případy vyskytují dodnes, je ženská migrace stále více autonomní: žena sama překračuje hranice vlasti, aby v cílové zemi hledala zaměstnání. Nezřídka se také migrující žena stává hlavním zdrojem příjmu vlastní rodiny. Přítomnost žen je fakticky zaznamenávána převážně v sektorech, které nabízejí nízké mzdy. Jsou-li tedy přistěhovalí pracující zvláště zranitelní, o to víc jsou mezi nimi zranitelné ženy. Nejčastější pracovní prostředí žen

tvoří kromě domácí práce, posluhování starým lidem, péče o nemocné, služby spojené s hotelovým pohostinstvím. Jde navíc o oblasti, kde jsou křesťané jsou křesťané povoláni k tomu, aby osvědčili své úsilí o spravedlivé jednání vůči migrující ženě, s ohledem na její rodinu a s uznáním jejich rovných práv.

Je třeba v tomto kontextu zmínit obchod s lidskými bytostmi – a především se ženami – který prosperuje tam, kde jsou nedostačující příležitosti pro zlepšení vlastních životních podmínek, nebo jednoduše pro přežití. Pro obchodníka je pak snadné nabídnout vlastní „služby“ obětem, které často ani zdaleka netuší, čemu poté budou muset čelit. V takových případech jde o ženy a dívky, které jsou určeny k tomu, aby byly vykořisťovány prací, téměř jako otrokyně a nezřídka i v sexuálním průmyslu. I když zde nemůžeme propracovat analýzu důsledků takové migrace, beru za své odsouzení, které vyslovil už Jan Pavel II. proti „rozšířené hédonistické a prodejné kultuře, která podporuje systematické vykořisťování sexuality“ (*Dopis ženám*, 29. června 1995, č. 5). Zde je celý program spásy a osvobození, kterého se křesťané nemohou zříci.

Pokud jde o další kategorii migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků, chtěl bych poukázat na to, jak se všeobecně činí problém z jejich vstupu, aniž by se kdo tázal po důvodu jejich útěku ze země původu. Církev se dívá na tento svět utrpení a násilí očima Ježíše, který byl pohnut lítostí, když viděl potulující se zástupy, které byly jako

ovce bez pastýře (srov. *Mt 9,36*). Naděje, povzbuzení, láska a navíc „fantazie lásky“ (Apoštolský list *Novo millennio ineunte*, 50) musí inspirovat nezbytné lidské a křesťanské úsilí o pomoc těmto bratrům a sestrám v jejich utrpení. Jejich původní církve jistě neopomenou projevit svou starostlivost a pošlou asistenty stejného jazyka a kultury v dialogu lásky s hostitelskými partikulárními církvemi.

Ve světle dnešních „znamení času“ zasluhuje konečně zvláštní pozornost fenomén zahraničních studentů. Jejich počet, také díky „výměnám“ mezi různými univerzitami, zvláště v Evropě, zaznamenává stálý růst, s čímž souvisí následné problémy, a to i pastorační, které církev nemůže zanedbat. To se týká zejména studentů pocházejících z rozvojových zemí, pro které může univerzitní zkušenost znamenat mimořádnou příležitost pro duchovní obohacení.

Svolávám Boží pomoc na ty, jenž pohnuti touhou podílet se na prosazování spravedlivé a mírové budoucnosti ve světě, stravují svou energii na poli pastorece ve službě lidské mobility, a všem posílám zvláštní apoštolské požehnání jako důkaz své náklonnosti.

Z Vatikánu, 18. října 2005

Benedictus PP XVI

„DNES SE NÁM NARODIL SPASITEL“

ZKUŠENOST KRISTOVY SPÁSY DNES

/4. adventní kázání papežského kazatele P. Raniero Cantalamessy, ofm,
v kapli Redemptoris Mater ve Vatikáně, 23. prosince 2005/

Jaký Spasitel člověka?

O jednéh vánočních jsem asistoval půlnoční mši, které předsedal papež u svatého Petra. Nadešla chvíle zpěvu Kalendy:

„Mnoho věků od stvoření světa ...

Třináct staletí po východu z Egypta ...

V roce 752 od založení Říma ...

Ve dvačtyřicátém roce vlády císaře Augusta,

Ježíš Kristus, věčný Bůh a Syn věčného Otce, poté, co byl počat skrze Ducha svatého, po devíti měsících se narodil v judském Betlémě z Marie Panny a stal se člověkem“.

Když se dospělo k těmto slovům, zakusil jsem to, čemu se říká „pomazání víry“: nenadálá vnitřní zřejmost, díky níž jsem si řekl: „Je to pravda! Všechno je to pravda! Nejsou to pouhá slova. Bůh skutečně přišel na naši zem“. Celého mne jalo nečekané dojetí, takže jsem jen dokázal říci:

„Díky, Nejsvětější trojice, a díky i tobě, Svatá Matko Boží!“ Toto vnitřní přesvědčení bych chtěl nyní sdílet s vámi, ctihodní Otcové a bratři, v této poslední meditaci, jejímž tématem je zkušenost Kristovy spásy dnes.

Když se o vánoční noci anděl zjevil pastýřům, řekl jim: „Zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid: dnes se vám v městě Davidově narodil Spasitel, to je Kristus Pán“ (Lk 2,10-12). Ježíši nebyl za života dáván titul Spasitel. Nebylo to třeba, neboť jeho obsah byl pro Žida už vyjádřen v titulu Mesiáš. Ale jakmile křesťanská víra začala čelit pohanskému světu, nabývá titul Spasitel rozhodujícího významu. také proto, aby se postavila zvyku oslovovat tímto titulem císaře či jistá spásonosná božstva, jako Asklepia.

Tak už tomu bylo v Novém zákoně, kdy ještě žili apoštolé. Matouš chce zdůraznit, že jméno „Ježíš“ znamená právě „Bůh zachraňuje“ (Mt 1,2). Už Pavel nazývá Ježíše „spasitelem“ (Flp 3,20); Petr pak ve Skutcích Apoštolů upřesňuje, že on je jediný spasitel, mimo něhož „v nikom jiném není spásy“ (Skt 4,12); a Jan vkládá Samaritánům do úst slavnostní vyznání víry: „My sami jsme slyšeli a víme, že tento je skutečně spasitel světa“ (Jan 4,42).

Obsah této spásy spočívá především v odpuštění hříchů, ale nejen v tom. Pro Pavla je i konečným vykoupením našeho těla (Flp 3,20). Spása, kterou vykonal Kristus, má aspekt negativní, spočívající ve vysvobození z hříchu a mocností zla, a aspekt pozitivní, který spočívá v daru nového života, svobody Božích dětí, Ducha svatého a v naději na život věčný.

Kristova spása však nebyla pro první křesťanské generace pouze pravdou zjevení, které se věřilo; byla především skutečností, zakoušenou v životě a radostně hlásanou v kultu. Díky Božímu slovu a svátostnému životu věřící zakoušejí, že prožívají tajemství spásy, vykonané Kristem: spásy, která se pozvolna ukazuje jako osvobození, osvícení,

vykoupení, zbožštění atd. Autoři ani nepocitovali, že by měli tuto počáteční a poklidně vnímanou skutečnost nějak dokazovat.

V tomto dvojím rozměru – zjevené pravdy a prožívané zkušenosti – hrála idea spásy rozhodující úlohu při vedení Církve k plné pravdě o Ježíši Kristu. Soteriologie byla pro kristologii tím, čím je vrtule pro letadlo či loď – silou, která vše táhne za sebou či tlačí vpřed. K velkým dogmatickým definicím koncilů se dospělo odvoláním se na zkušenost spásy, kterou věřící dělali u Krista. Říkali - kontakt s ním nás zbožšťuje; on sám tedy musí být Bůh“.

Atanásius píše: nebyli jsme vysvobozeni z hříchu a prokletí, než díky lidské tělesné přirozenosti, kterou na sebe vzalo Slovo; a ni člověk by nemohl být zbožštěn, pokud by Slovo, které se stalo tělem, nebylo téže podstaty s Otcem“¹

Vztah mezi kristologií a soteriologií je v době patristické zprostředkován antropologií. proto je třeba říci, že odlišné chápání člověka vždy odpovídá odlišné představě Kristovy spásy. Proces se odvíjel skrze tři zásadní otázky. První: co je člověk a kde sídlí zlo? Druhý: jaký druh spásy takový člověk potřebuje? Třetí: jaký musí být Spasitel, aby tuto spásu mohl uskutečnit? Na základě různých odpovědí, dávaných na tyto otázky, můžeme sledovat, jak se rýsuje odlišné chápání osoby Krista a jeho spásy.

Například v alexandrijské škole, kde převládá platónské chápání, totiž že zlo v člověku sídlí v těle, části, která tedy nejvíce potřebuje spásu, - se proto veškerý důraz klade na vtělení jakožto na okamžik, kdy Boží Slovo tím, že se stalo tělem, tělo osvobozuje z porušenosti a zbožšťuje ho. V téže linii jde ještě dál Apolinárius z Laodiceje, když říká, že Slovo se nestalo duší, protože duše nepotřebuje spásu, neboť sama je odleskem věčného Logu (Slova). V Kristu je rozumová duše osobně nahrazena Logem (Slovem); není třeba odlesku Logu tam, kde je celý Logos.

V antiochijské škole, kde spíše převládalo Aristotelské smýšlení či méně platónská vize, se zlo člověka spatřovalo v jeho duši a zvláště v jeho vzdorovité vůli. A tu se začal klást důraz na plné Kristovo lidství a na jeho velikonoční tajemství. Právě v něm Kristus zachraňuje člověka poslušností své lidské duše až k smrti. Když Církev v Chalcedonii udělal syntézu těchto dvou stanovisek, dospěla k úplné ideji o Kristu a jeho spáse.

Křesťanská víra se však neomezuje na odpovědi očekávání spásy v prostředí, kde působí, nýbrž vytváří je a nade všechna očekávání rozšiřuje. Tak vidíme, že proti platónskému a gnostickému ideálu spásy „od těla“, Církev důrazně staví dogma spásy „těla“, když káže vzkříšení mrtvých; proti záhrobnímu životu, mnohem ponurejšímu než je ten, který žijeme a stravovanému nostalgií po přítomném, zbavenému jakéhokoli cíle a přitažlivosti, staví křesťanská víra ideu budoucího, nekonečně plnějšího a trvalého života v patření na Boha.

Potřebujeme ještě spasitele?

V první meditaci jsem říkal, že pokud jde o víru v Krista, v mnoha aspektech jsme se vrátili k situaci, jaká byla na počátku a odtud se musíme naučit, jak znovu evangelizovat svět, který se z velké části stal pohanským. Je zapotřebí, abychom si ony tři otázky položili i my: jaká je dnes idea o člověku a jeho zlu? Jaký druh spásy je pro tohoto člověka nezbytný? Jak hlásat Krista způsobem, který by odpovídal těmto očekáváním spásy?

¹ S. Atanasius, *Oratio contra Arianos*, I., 70.

Při maximálním zjednodušení, jak jsme nuceni v meditaci učinit, můžeme kolem sebe zaregistrovat dva významné postoje stran spásy, kromě křesťanské víry: totiž postoj náboženství a pozici vědy.

Podle takzvaných nových náboženství, jejichž typickým příkladem je New Age, spása nepřichází zvenčí, ale je potenciálně v samotném člověku; stačí vejít do harmonie či vibrace s energií a životem celého vesmíru. není tedy třeba žádného spasitele, než jen učitelů a guru, kteří naučí cestě seberealizace. Nebudu se touto pozicí zabývat, neboť byla jednou provždy odsouzena výrokiem svatého Pavla, který jsme komentovali minule: „Všichni zhřešili a nedostává se jim Boží slávy, ale jsou bez zásluh ospravedlněni na základě víry v Krista“.

Zamyslíme se však nad výzvou, kterou víře dává nevěřící věda. Nejoblíbenější verzí dnešního ateizmu je takzvaná vědecká, které zjednal popularitu francouzský biolog Jacques Monod svou knihou „Náhoda a nutnost“. „Dávná smlouva je zlomena – jsou závěry autora; člověk konečně ví, že je sám v nezměrném vesmíru, z něhož náhodou vzešel. Nikde není popsána jeho úloha, ani jeho osud. Naše číslo vzešlo z rulety“.

V tomto pohledu se problém spásy vůbec neklade; je pozůstatkem „animistické“ mentality (tak ji nazývá Monod), která se domnívá, že spatřuje cíle a mety ve vesmíru, který však spěje k temnotám, řízen pouze náhodou a nutností. Jedinou spásou je ta, kterou nabízí věda a spočívá v poznání toho, jak se věci mají, bez sebeútešných iluzí. Píše: „moderní společnosti jsou postaveny na vědě. Jí vděčí za bohatství, za svou moc a jistotu, že zítřky budou člověku skýtat ještě větší bohatství a schopnosti, bude-li chtít ... Naše společnosti, opatřené veškerou mocí, vybavené veškerým bohatstvím, které jim věda skýtá, se dosud pokoušejí žít a učit hodnotovým systémům, jejichž základy jsou už podkopány právě touto vědou“.

Nemám v úmyslu diskutovat o těchto teoriích, nýbrž pouze ukázat na kulturní kontext, v němž jsme dnes povoláni hlásat Kristovu spásu. Jednu námitku bychom však přece jen vznést. Připusťme, že naše číslo vyšlo z rulety, že náš život je výsledkem náhodných kombinací bezduchých prvků. Ale k tomu čísla z rulety vypadla, je třeba někoho, kdo je tam vložil. Kdo poskytl prvky s nimiž se v daném případě pracuje? Jde o námitku starou a banální. Přesto však na ni žádný vědec dodnes nedokázal dát odpověď, vyjma oné povrchní, že se ho tato otázka netýká.

jedna věc je jistá a nezvratitelná: existence vesmíru a člověka se sama nevyloží. Můžeme odmítnout hledat další vysvětlení než to, které je s to dát věda, nemůžeme však říct, že jsme už vyložili všechno, bez hypotézy o Bohu. Náhoda nanejvýš vysvětluje jak, nikoli co je vesmír. Vysvětluje, že je takový jaký je, nikoli skutečnost, že tu je. Nevěřící věda nevylučuje tajemství, pouze mění jeho jméno: místo Boha jej nazývá náhoda.

Mám za to, že nejvýznamnější popření Mondovy teze zaznělo právě od této vědy, které by teď lidstvo, podle něj, mělo svěřit svůj osud. Sami vědci totiž dnes uznávají, že ani sama věda není schopna odpovédět na všechny otázky kolem vesmíru a všech potřeb člověka, a

jsou to oni, kdo hledají dialog s „hodnotovými systémy“, jež Monod považuje za lité nepřátele vědy, totiž filozofii a náboženství. Vidíme to ostatně na vlastní oči: Mimořádné úspěchy vědy a techniky sebou nutně nepřinášejí svobodnější a pokojnější soužití na naší planetě.

Monodova kniha podle mého soudu ukazuje, že když chce vědec ze svých vědeckých analýz vyvodit filozofické závěry, výsledky nejsou o nic lepší, než když se filozofové domýšleli, že ze svých filozofických analýz vyvodí závěry vědecké.

Kristus nás osvobozuje od prostoru

Jak můžeme v tomto novém kulturním kontextu hlásat významným způsobem Kristovu spásu? Prostor a čas, dvě souřadnice, v nichž se pohybuje život člověka na zemi, se vzápětí rozšiřují a nabývají tak prudkou akceleraci, že i věřícího jímá závrať. „Sedmero nebes“ antického člověka, každé o něco výš než předchozí, se mezitím stalo 100 miliardami galaxií, z nichž každou tvoří 100 miliard hvězd, vzájemně vzdálených miliardy světelných let;

čtyři tisíce let od biblického stvoření světa se stalo 14 miliardami let ...

Jsem přesvědčen, že víra v Krista nejenže čelí tomuto útoku, ale tomu, kdo v něho věří, dává možnost cítit se v rozlehlých dimenzích vesmíru doma, svobodně a radostně „jako dítě schoulené v matčině náručí“.

Víra v Krista nás zachraňuje především před nezměrností prostoru. Žijeme ve vesmíru, jehož rozlehlost si nedokážeme ani představit ani zvážit, a jehož expanze bez ustání pokračuje až mizí v nekonečnu. Vesmír – říká nám věda – se zcela nevědomě a bez zájmu vypíná nad tím, co se děje na zemi.

Tím však, co nejvíce tíží svědomí běžných lidí je skutečnost, že nástupem hromadných sdělovacích prostředků se na stejné zemi znenadání rozšířil prostor kolem člověka, a učinil ho ještě menším a bezvýznamnějším, jako ztraceného herce na nezměrné scéně.

Film, televize, internet nám v každém okamžiku staví před oči to, čím bychom mohli být a čím nejsme, co činí jiní a co neděláme my. Z toho vzniká pocit rezignované frustrace a pasivního přijímání vlastního údělu, anebo naopak šílená potřeba vyjít z anonymity a vnutit se pozornosti jiných. V prvním případě se žije jakoby odlesk života jiných a osoby se mění v čísi obdivovatele a fans; v druhém případě se život zúží na kariéru.

Víra v Krista nás osvobozuje z nutnosti prodírat se a za každou cenu překračovat své meze jen abychom byli někým; osvobozuje nás i ze závidění velkým, smiřuje nás se sebou samými a s místem, které ve světě zaujímáme; umožňuje nám být šťastnými a plně realizovanými tam, kde jsme. „A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi!“ (Jan 1,14). Bůh, nekonečný, přišel a neustále k tobě přichází tam, kde jsi. Kristův příchod ve vtělení, živě uchovávaný po staletí v Eucharistii, činí každé místo tím prvním. S Kristem v srdci se cítíme být středem světa i v té nejzapadlejší vesnici planety.

To vysvětluje proč tolik věřících, mužů i žen, může žít nikým nepoznáno, konat ty nejpodřadnější práce na světě či se přímo zavřít do klauzury a cítit se v této situaci nejšťastnějšími a nejrealizovanějšími lidmi na zemi. Jedna z těchto klauzurních řeholnic, blahoslavená Marie od Ukřižovaného Ježíše, známá pod jménem Malička Arabka – pro svůj palestinský původ a drobnou postavu, když se po svatém přijímání vrátila na své místo, bylo slyšet jak si polohlasně říká: „Teď mám všechno, teď mám všechno“.

Dnes pro nás nabývá nového významu skutečnost, že Ježíš nepřišel v lesku, moci a majestátu, nýbrž jako maličký a chudý: že si za matku zvolil „pokornou služebnici“, že nežil v tehdejší metropoli Římě, Alexandrii či ani v Jeruzalémě, ale v zapadlé osadě Galileje, vykonává skromné řemeslo truhláře. V té chvíli nebyl skutečným centrem světa ani Řím ani Jeruzalém, ale Betlém, „nejmenší mezi judskými městy“, po něm pak Nazaret, vesnice o které se říkalo, že z ní „nemůže vzejít nic dobrého“.

To, co říkáme o společnosti obecně, platí v ještě větší míře o nás, osobách Církve. Jistota, že Kristus je s námi všude, kde jsme a jakýkoli úřad zastáváme, nás osvobozuje od utkvělé potřeby stoupat, dělat kariéru, zaujímat nejvyšší místa. Nikdo nemůže říct, že by v sobě tyto pocity a přirozené touhy neměl (tím méně kazatelé!), ale myšlenka na Krista nám pomáhá je alespoň přiznat a bojovat s nimi, aby se nestaly dominujícím motivem našeho jednání. To pak přináší úžasný plod, kterým je pokoj.

Kristus nás osvobozuje od času

Druhou oblastí, v níž zakoušíme Kristovu spásu je čas. Z tohoto pohledu se naše situace mnoho neliší od lidí apoštolských dob. Problém je stále týž a jmenuje se smrt. Kristova spása se v prvním listu sv. Petra přirovnává k záchraně Noema před potopou (1Pt 3,20) a proto je znázorněna mezi mozaikami této kaple, jako moment dějin spásy. Ale potopa ve světě probíhá stále: totiž potopa času. Vše pohlcuje jako rozvodněná řeka a unáší nás všechny, jednu generaci za druhou, do velkého moře neznáma.

španělský básník 19. století, Gustav Bécquer, vyjádřil úchvatným způsobem, jak člověk vnímá sám sebe tváří v tvář smrti.

„Ohromná vlna, jíž vítr pozvedá a k moři žene.

Vírem se vzdouvá, nevěda o kterou pláž se zlomí.

Světlo, co v rozechvělých kruzích blikotá, jen vydechnout, přehlížeje,
který z nich se zaskví co poslední.

Tak je to se mnou, jenž v světě se potloukám a nevím, odkud přicházím
a kam mne cesta dovede.

Existují dnes proslulí psychologové, kteří v odmítání smrti spatřují skutečný podnět všeho lidského konání, přičemž i sexuální instinkt, který Freud položil jako základ všeho, není než jedním z jeho projevů. Biblický člověk se utěšoval jistotou, že přežije v potomstvu; pohanský člověk se utěšoval přežíváním v pověsti: „Non omnis moriar, neumřu celý,“ říkával Horatius. Exegi monumentum aere perennis“, zbudoval jsem si (svou poezií) pomník trvalejší než bronz.

Dnes se klade důraz spíše na přežití v druhu. „Přežití jednotlivce – píše Monod – nemá pro potvrzení určitého druhu žádný význam; ten totiž závisí na schopnosti dát vznik četnému potomstvu, jež bude samo o sobě schopno přežití a reprodukce. Varianta marxistické vize, tentokrát místo dialektického materializmu založená na biologii, ovšem v prvním i druhém případě se naděje na přežití v druhu ukázala nedostačující k tomu, aby zahнала úzkost člověka tváří v tvář vlastní smrti a touze nikdy tento život neskončit.

Filozof Miguel de Unamuno (který rovněž patřil k „laickým“ myslitelům), takto odpověděl příteli, který jej káral, že jeho hledání věčnosti je pýchou a domýšlivostí: „Neříkám, že zasluhujeme posmrtný život, ani že nám jej logika ukáže, říkám jen, že ho potřebujeme, ať už ho zasluhujeme či nikoli, a dost. Říkám, že to, co pomíjí mě neuspokojuje, že prahnu po věčnosti, a že bez ní je mi všechno jedno. Bez ní není radosti ze života ... Je příliš snadné tvrdit: 'Je třeba žít, spokojit se s tímto životem' A ti, kdo se s ním nespokojí?“ Ne ten, kdo touží po věčnosti - říká týž myslitel - ukazuje, že nemiluje tento život, nýbrž ten, kdo po něm netouží, od chvíle, kdy se tak snadno smíruje s myšlenkou, že má skončit.

Má k tomu všemu co říct křesťanská víra? Jednu prostou a přitom ohromnou věc: že smrt existuje, že je největším z našich problémů, ale že Kristus smrt přemohl! Lidská smrt už není tím čím byla dřív. Došlo k rozhodné skutečnosti. Ztratila svůj bodec, jako had jehož jed dokáže už jen na nějaký čas oběť uspat, ale nikoli ji zabít. Smrt už není, která před námi stojí a o níž se vše tříští; je přechodem, totiž Paschou. je „přechodem k tomu, co nepřechází“, řekl by svatý Augustin.

Ježíš vsutku – a zde spočívá velké křesťanské hlásání – nezemřel jen pro sebe, nezanechal nám příklad hrdinné smrti, jako Sokrates. Učinil něco docela jiného: „Jeden zemřel za všechny“ (2Kor 5,14), zvolal svatý Pavel, a ještě: „Podstoupil smrt za všechny lidi“ (Žid 2,9). „Kdo věří ve mně, i kdyby zemřel, bude žít“ (Jan 11,25). Jedinečná tvrzení, která nám nedávají křičet radostí jen proto, že je nebereme dostatečně vážně a dostatečně doslova, jak bychom měli.

Křesťanství si nerazí cestu ve svědomí strachem ze smrti; razí si cestu kristovou smrtí. Ježíš přišel, aby lidi vysvobodil od strachu ze smrti, ne aby jej rozněcoval. Boží Syn přijal tělo a krev jako my, „aby svou smrtí zbavil moci toho, který má vládu nad smrtí, totiž ďábla, a tak vysvobodil ty, kteří byli po celý život drženi v otroctví strachem ze smrti“ (Žid 2,14).

Důkaz, že toto všechno není „sebeútěšnou iluzí“, je kromě Kristova zmrtvýchvstání skutečnost, že věřící zakouší něco z tohoto vítězství nad smrtí už nyní, ve chvíli, kdy věří. Minulé léto jsem kázal v jedné londýnské anglikánské farnosti. kostel byl plný mládenců a dívek. Mluvil jsem o Kristově zmrtvýchvstání a v jednu chvíli, potom co jsem předložil všechny argumenty na jeho podporu, mne napadlo obrátit se na přítomné s otázkou: „Kolik z vás cítí, že by mohlo říci se slepcem od narození: 'Byl jsem slepý a nyní vidím' či 'Byl jsem mrtev, ale nyní žiji'“? ještě než jsem dořekl otázku, zvedla se houšť rukou. Někteří z nich prošli léty drogové závislosti, vězení, zoufalého života a sebevražedných pokusů; jiní naopak slibnou kariérou v oblasti obchodu a divadla.

Jan Pavel II. ke konci svého života jednoho dne pozvedl hlavu z vozičku a svým blízkým, kteří projevovali neklid nad jeho budoucností a zdravotním stavem, k údivu hlubokým

hlasem opakoval Horatiova slova: Non omnis moriar, zcela neumřu. V jeho ústech však měla však jiný význam. Byla to jistota, že přežije v Bohu, nejen v pověsti lidí.

Kristus – „můj spasitel“

Nestačí však abych uznal Krista za „spasitele světa“; je třeba ho uznat za „mého spasitele“. Ve chvíli tohoto objevu, tohoto osvětlení, chápeme, co chtěl říct svatý Pavel slovy: „Ježíš Kristus přišel na svět, aby zachránil hříšníky, a z nich mne na prvním místě“ (1Tim 1,15). Zkušenost spásy, která se dělá s Kristem je obdivuhodně zjednodušena v příběhu Petra, který tone na jezeře. Denně proděláváme zkušenost tonutí: v hříchu, v ustrašenosti, bojácnosti, nevěře, pochybnosti, v rutině ... Samotná víra je kráčením po okraji propasti, s pocitem, že každým okamžikem můžeme ztratit rovnováhu a zřítit se dolů, upadnout do nevěry. V těchto stavech je nesmírnou útěchou vědět, že pokaždé je připravena Kristova ruka, aby tě pozvedla, pokud ji hledáš a chopíš se jí. Dokonce se může dospět k jisté niterné radosti, když si uvědomíme, že jsme hříšníci a potřebujeme odpuštění, podobné té, o níž zpívá liturgie velikonoční noci v Exultet: „*O felix culpa quae talem ac tantum habere Redemptorem*“! Ano, blahodárná vina, která nám dává poznat, jakého máme v Kristu Spasitele.

Tady, ctihodní Otcové a bratři, skončím svá zamyšlení nad vírou v Krista v dnešním světě. Když Tertulián psal proti heretickým dokétistům své doby, kteří popírali vtělení Slova a jeho pravé lidství, propuká ve zvolání: „Ušetř toho, který je jedinou nadějí celého světa“, *parce unice spei totius orbis*.

Je to naléhavé volání, které musíme opakovat lidem naší doby, kteří jsou v pokušení Krista opomíjet. I dnes zůstává jedinou nadějí světa. Když nás apoštol Petr vybízí, abychom „dali důvody naděje, kterou v sobě máme“ (1Petr 3,15), vybízí nás, abychom mluvili k lidem o Kristu, protože on je důvodem naší naděje.

Musíme znovu vytvořit podmínky pro obnovenou víru v Krista. Reprodukovat vzlet víry, z něhož se zrodilo Nicejské vyznání. Církev při této příležitosti vyvinula nejvyšší úsilí, když se ve víře pozvedla nad všechny lidské systémy a všechn odpor rozumu. A plodem tohoto úsilí bylo vyznání víry. Vlny se jednou vzedmuly do nejvyšší úrovně a navždy po tom zůstalo znamení na skále. je však třeba, aby se toto vzednutí opakovalo, nestačí znamení. nestačí opakovat niceské krédo; je třeba obnovit nadšení víry v Kristovo božství, jaká tehdy panovala, a jaké po staletí nebylo rovno.

V očekávání, že je veřejně vyznáme, když poklekne o vánoční noci, si dovoluji pozvat všechny, abychom nyní latinsky vyznali článek víry o Ježíši. Je to nejkrásnější dárek, jaký můžeme dát Kristu, který přichází, to, co stále v životě hledal. I dnes se ptá svých nejbližších spolupracovníků: „Co o mně věříte vy?“ my pak ve stoje odpovídáme:

Credo in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia saecula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de coelis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine: et homo factus est.

6.-7. srpna 2005

královského“ – jež uváděla výstižné zpravodajství ČT 1 (*J. Šallé*) – byla hluboce pravdivá.

Odpověď na tuto otázku mnozí poznali díky Rádiu Vatikán, na jehož vlnách – často rušených komunistickými rušičkami – promlouvá Tomáš Špidlík více než padesát let. Přestože mu ateistický režim znemožnil návrat do vlasti, ba dokonce komunistická StB brutálně zavraždila jeho nadaného synovce, který byl nalezen na dně propasti Macocha – on neustává ve své věrnosti Boží prozřetelnosti. „*Ex toto corde*“ – z celého srdce, jak později napíše do svého kardinálského erbu, dává promlouvat svědectví víry, která přemohla svět. I přesto, že jeho knihy nesmějí v rodné vlasti vycházet, neponechává smýšlení národa na poušti vyprahlosti ducha. Důkazem jsou populární díla vydaná v Křesťanské akademii v Římě. Do vlasti se dostávají za cenu velkých obětí a mnohdy životních nasazení. Jejich vlastnění a rozšiřování režim trestá jako „maření státního dozoru“ krutým vězněním. Jak výmluvná byla v oné chvíli dějin úvodní slova jeho knihy „Po tvých stezkách“ (1968): „*Dobyvatelé a objevitelé si razí své nové cesty. Poutníci však raději chodí po cestách vyšlapaných. To proto, že staré cesty a staří přátelé jsou*

² Je třeba jen opravit mylnou informaci, že „*pobyt pana kardinála zajišťovalo olomoucké arcibiskupství*“. Olomouckou rezidencí Jeho Eminence bylo jezuitské Centrum Aletti.

nejosvědčenější. Je život člověka putování, anebo spíše průzkumná stezka dobyvatele, objevitele nových obzorů? Žijeme v době velkých převratů. Proto se nám zdají tisícileté osvědčené stezky příliš úzké, nepohodlné, pomalé. Ale právě proto nás tíží i velká odpovědnost za generace poutníků, kteří půjdou po nás. Dnešní vybočení z cesty není jen chvilková procházka, je to vyšlapání nového směru. A miliony budoucích se nás jednou zeptají: „Kam jste nás zavedli?“ Jsme si jisti, že jsme neztratili směr a že nezavedeme zástupy na poušť, kde ponenáhlu odumře naše civilizace, kultura i duchovní hodnoty?

K pustiměřským „poutníkům“ promlouval prof. Špidlík už v roce 1992 v chrámu sv. Benedikta o Mezinárodním setkání mládeže. Cestou Ducha pak krátce nato vedl mladé při exerciciích v Drysicích. Avšak nelze opomenout, že Špidlíkovy knihy patřily k duchovní četbě a inspiraci zvěčnělého dlouholetého duchovního správce farnosti, P. Václava Žákovského. Už jedenáct let pak jsou úvahy Tomáše Špidlíka S.J. nedílnou součástí týdeníku Farní Informátor.

To vše, jako „*nova et vetera*“, zodpovědnost i touha, nachází své vyjádření v oficiálním pozvání, které Jeho Eminenci adresoval pan starosta obce, PhDr. Antonín Šmehlík: „... je našim upřímným přáním, aby Vaše osobnost a Vaše životní poselství zůstalo navždy spjato s tímto místem, jehož dějiny psala kultura Apoštolů Slovanů, královské rody i benediktinský klášter Ježíšova dětství...“.

Následující historické okamžiky se pak staly pečeti tohoto duchovního pouta – základu kultury, lidství i občanství. Ať tedy promluví a stanou se společným bohatstvím.

„Vaše Eminence, pane kardinále, pane profesore, vážení zastupitelé, vážení hosté. Dnešní slavnostní okamžik bude patřit nevšední události na kterou jsme všichni velmi hrdí. Starodávná Pustiměř udělí Jeho Eminenci, Tomáši kardinálu Špidlíkovi, čestné občanství. Je to první pocta tohoto druhu, kterou obec vůbec uděluje. Nenašel jsem v kronikách žádný podobný akt. První zmínky o Pustiměři pocházejí z poloviny jedenáctého století, ale osídlení zde bylo podstatně dříve. Proto právem mluvíme o jedné z nejstarších obcí na Moravě. Od poloviny třináctého století až do poloviny devatenáctého století byl veškerý společenský, kulturní a hospodářský život ovlivňován olomouckým biskupstvím. Starosta obce byl prvně volen v roce 1350. Dnešní Pustiměř je významným centrem pro čtyři další obce. Byl vytvořen mikroregion Melicko, který řeší záležitosti, týkající se obcí Pustiměř,

Zelená Hora, Radslavice, Podivice a Drysice. Právě vašim čestným občanstvím žije celý mikroregion. Vaše zásluhy v oblasti kultury, umění a pedagogiky jsou celosvětového významu. Jsme rádi, že nadešla doba vašich návratů do rodné vlasti a máme hřejivý pocit, že Vás můžeme vítat právě v Pustiměři. Program těchto dvou dnů je velmi náročný. Věřím, že bude příjemný pro Vás i pro všechny hosty. Vaše Eminence,

jak již bylo řečeno, zastupitelstvo obce rozhodlo jmenovat Vás čestným občanem obce Pustiměř. Předám Vám jmenovací glejt, na kterém je uvedeno:

*Obec Pustiměř uděluje
Jeho Eminenci
Tomáši kardinálu Špidlíkovi, S.J.
čestné občanství při návštěvě
Pustiměře u příležitosti žehnání
obnovených kulturních památek
ve dnech 6. a 7. srpna 2005.*

Tento akt bude zaznamenán do
pustiměřské kroniky.

Nyní Vás žádám, abyste podepsal pamětní zápis.

Dovolte mi také předat Vám
rovněž symbolický klíč od
obecních bran, stejně jako prsten
se znakem Pustiměře, který pro
Vás vyrobila umělecká dílna

akademického sochaře Andreje Víchy, který je v této síni
přítomen“.

„Vážený pane starosto, páni zastupitelé, dámy a pánové. Ráno jsem uvažoval, co to asi znamená občanství? Od „obcování“ – mít styk. Obyčejně se scházejí lidé, kteří mají spolu něco společného. Tak např. pekaři, umělci a jiní. Občanství to bývají lidé, kteří jsou narozeni na stejném místě, anebo dlouho a dlouho bydlí. Však víte, že za starých časů, když někdo přišel nový už se jmenoval „Novák“. A často bylo

hned poznat na řeči, z jaké vesnice pochází. V dnešní době se milióny a milióny lidí ve světě přesazují. A já už jsem toho světa také pochodil velice mnoho. Od Austrálie do Afriky, do Ameriky, atd. A v Itálii se mě ptají: jste ještě Čech nebo už jste Ital? A dostal jsem od italského prezidenta medaili za kulturní spolupráci, a tak jsem při té příležitosti mluvil o různých druzích vystěhovalců. Jsou ti, kteří se nikdy nepřizpůsobí a pořád touží vrátit se domů. A pořád jsou cizí. Někteří se chtějí hned přizpůsobit a dělají jako by byli rodáci, ale na každém slově je patrné, že pocházejí odněkud odjinud. A já jsem řekl, že jsem nějaký třetí typ: narodil jsem se na Moravě a pak jsem přišel do jiných zemí a do Itálie, a říkám: cizina, Itálie, mě neodcizila. Naopak, dokončila to, co jsem doma začal. A já jsem vděčný jak Moravě tak Itálii. Obojí mi prospívalo. Vždycky tam z toho domova něco zůstane. Víte, jednou jsem byl v Texasu v Americe. Tam bylo Čechů, co se dlouho drželi. Byl tam i biskup, jehož matka se ještě narodila v Čechách a mluvil pěkně česky. Dokonce i černoši, kteří v těch vesnicích pracovali, mluvili česky. A vykládali mně žert, že nějaký ten černoš jel autobusem a četl české noviny – „Katolika“. A druhý černoš se k němu přitočil a povídá: „Člověče, ty jsi také Čech?“ A on: „Ne, já jsem Moravan!“.

A dokonce, když si chtěli nechat poslat pšenici z Čech, z Moravy, aby byla pravá, zjistili, že má trochu odstín, že se už přizpůsobila.

A co já jsem si tu zachoval? Stále nějakou činnost. Když jsem byl 37 let v Nepomucenu, stále jsem byl ve styku s českými bohoslovci, kteří stále přicházeli. Pa jsem mluvil padesát let do českého rádia ve Vatikáně. Pak ty české knížky. A někdy se mě ptají: ještě nám rozumíte? Neodcizil jste se úplně? Dovedete nás ještě pochopit?

Já říkám: no něco už člověk také nechápe, nějaká ta nová slova, která se tu vyskytla. Ale důležité je tu všimnout si, co vlastně my pro cizinu znamenáme. Poněvadž zvenku se to jeví. A zajímavé je – já jsem často mluvil s papežem Janem Pavlem II. o funkci Slovanů v dnešním světě. Když se všechno mění, jakou funkci mají Slované? A mnoho jsme se

shodli. Při jedné příležitosti se dokonce stalo, že italský ministr kultury, který je můj přítel, pozval ruského ministra kultury. A tehdy se mne ptali, co by tak ti Slované měli znamenat. A já jsem řekl: vzpomeňme si na dobu sv. Cyrila a Metoděje: oni když přišli do Říma, dostali taková privilegia jaká nikdo nikdy nedostal. A proč? V Římě si uvědomili, že Slované by mohli být mostem mezi Východem a Západem. Svět už byl bohužel tak rozdělený, že místo, aby byli mostem, sami se rozdělili na východní a západní. Ale dnes se situace opakuje: proto slovanská spiritualita a slovanská duchovnost, které jsem se vždycky věnoval by mohla být nějakým mostem.

Jeden semestr jsem také učil v Africe v Kinshase nynějším Kongu a když jsem něco přednesl z té naší duchovnosti, říkali mi: to by bylo něco pro nás; ne ta francouzská.

A s bývalým předsedou Evropské komise Prodim jsme otvírali italsko

-slovinskou hranici. On mluvil mimo jiné i o tom, že teď je třeba dýchat oběma stranami plic. A já k tomu dodal: „musíme mít jedno srdce!“ A to srdce je na Moravě. To je tak střed, typický střed. A protože jsem se vždycky věnoval srovnávacímu studiu na východě a na západě, tak Pustiměř je koneckonců jakoby srdce Moravy. Takže já vám za to velice děkuji a jsem hrdý, že jste mne jako Nováka přijali a že sem mohu mezi vás. A protože mám jakési vzpomínky, dovolil jsem si tady pánům konšelům nechat svou knížku. Ale občan musí platit daně. A já jsem si povídal: Pustiměř je bohatá, jak já k tomu dojdou.

Ale stala se jedna věc: nynější papež – to ještě nebyl Svatý Otec – byl děkanem kardinálského sboru, chtěl mi něco dát a povídal mi: já vám dám první vatikánské Euro, které bude natištěné. Protože když Vatikán začal razit Euro, to první bylo s Pannou Marií. No já jsem si povídal: když jsme srdcem, tak musím dát panu starostovi první Euro“.

Vážený pane kardinále, vážená společnosti. Dovolte, abych připil na tyto dva sváteční dny pustiměřské, abychom připili na zdraví pana kardinála, na zdraví vás všech. Dovolte, abychom připili na krásné a šťastné příští dny. Po přípitku bych žádal pana kardinála, aby požehnal našemu společenství.

Ten zahájil společnou modlitbu Otče náš a pak pronesl slova požehnání: „Požehnej Pane Bože nás i tyto dary ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. Nato všem popřál dobrou chuť.

Kardinál Špidlík je pověstný svým humorem. Už papež Janem Pavel II. mu za něj děkoval po exerciciích, které v roce 1995 dával Tomáš Špidlík ve Vatikáně (zůstává mimochodem jediným Čechem, kterého si Petrův nástupce zvolil jako kazatele postních

duchovních cvičení). Svatý Otec tehdy řekl: „... během těchto duchovních cvičení nechyběl ani úsměv. A to je dobré znamení!“ Nezapomenutelný papež na tyto chvíle vzpomíná i ve své poslední knize „Alzatevi, andiamo“, kde píše: „...exercicie pokaždé vedl jiný kazatel, některý vynikal po stránce řečnické, či co do obsahu a někdy dokonce smyslem pro humor. Tak tomu bylo například v případě českého jezuitu otce Tomáše Špidlíka. Během jeho konferencí jsme se mnoho nasmáli, a i to je užitečné. Dokázal duchaplným způsobem předkládat hluboké pravdy, a projevil v tom velký talent. Tato duchovní cvičení mi vyvstala v paměti, když jsem otci Špidlíkovi předával o poslední konzistoři kardinálský biret.“

Úsměv Jeho Eminence nescházel ani v Pustiměři.

Žertovná byla už jeho vzpomínka na předcházející návštěvu Pustiměře o níž se podělil při interview pro Českou televizi: „Zpovídal jsem a jedna stará paní se mě ptala, jestli bych jí mohl odsloužit mšu. Já říkám, no teď ne, až v Římě. A co vy tam v Římě děláte? A jakpak

se jmenujete? Já se jmenuju Špidlík. Ona otevřela dveře a povídá: Mařeno, pojď sem, tady je ten Špidlík, co ho posloucháme!“

Kardinál Špidlík je znám svým velkým smyslem pro humor. Už minule jsem uvedl, jak si této jeho hřivny vážil zvěčnělý papež Jan Pavel II. A co říká o humoru on sám? Otevřeme-li knihu *Duše poutníka*, kterou po svém jmenování čestným občanem věnoval pustiměřským konšelům, čteme: *Pro mne*

je humor přirozenou ochranou proti herezi a všem druhům fanatismu. Proč totalitní režimy nesnášejí humor? Protože berou jako absolutní něco, co je pouze relativní, částečné. Humor však to, co se zdá absolutní relativizuje, a proto se i prostřednictvím vtipů lidé brání. A naopak, humor prokazuje dobrou službu i v náboženských principech – ukazuje, že jejich ideologický výklad není poslední, že je třeba postoupit výš ke smyslu duchovnímu. Je ovšem rozdíl mezi dobrým a špatným humorem – špatný je destruktivní a to, o čem žertuje, vlastně ničí, zatímco dobrý humor povzbuzuje k hlubšímu pochopení. I v náboženství, ale vlastně všude, kde jde o vážné problémy, se musí umět rozlišovat mezi tím, co má absolutní hodnotu, a tím, co se za absolutní neprávem vydává. Kdo to neumí rozlišit, ocitá se v nebezpečí, že jeho vtipy jsou nepodařené, nemístné. Bohužel jsou (i mezi mými posluchači) lidé, pro které je nedotknutelný i jejich klobouk. S takovými je ovšem lepší nežertovat. Dřív, než u nádherně prostřeného stolu – jak umí pan Grmela s genialitou sobě vlastní – si tato slova mohli spolustolovníci přečíst ve věnované knize, kardinál Špidlík s úsměvem u kávy říká:

Svatý Otec měl hrozně rád žerty. A já když jsem k němu chodil jsem si vždycky připravil dva. A jednou jsem si dovolil tenhle: povídám – Svate Otče, víte co je to absolutní nic? „No to nevím.“ „To je jeden litr vodky pro čtyři Poláky, tři Rusy anebo pět Čechů s podmínkou, že tři nepijí.“

Ale jeden byl opravdový: Svate Otce mi chtěl požehnat a

já mu povídám: ale Svatý Otče já si nemohu kleknout. A on povídá: já taky ne. Já na to: Svatý Otče, jak jsme šťastní, že začínáme chátrat od nohou a ne od hlavy. A on to potom vypravoval v římském semináři, takže jedna z mých vět se přece stala neomylnou.

Ale zazněly i vážné otázky:

Já bych se chtěl zeptat, jaký máte názor na to, že teď vzniká takový střet mezi křesťanstvím a islámem?

„No podívejte se: o vánocích jsem byl v Damašku a navštívil jsem tři křesťanské patriarchy. Jeden je mým žákem. Pak mě přijali ve velké mešitě s velikou slávou. Zpívali mi arabsky

něco jako „*mnogaja leta*“. Musíme moc rozlišovat. Od svatého Františka až po Hitlera – to jsou všichni křesťané. A my zase zobecňujeme: všichni muslimové. Je potřeba najít ty, s kterými se dá mluvit, protože oni stejně jako my trpí laicizací. Tím, že se Korán stává jen politickým heslem a věřící tím trpí zrovna tak, jako křesťané trpí na Západě. Je třeba dnes umět najít s kým to vlastně mluvím. A pak pokud jde o ekumenizmus – já jsem zcela na straně Jana Pavla II. Protože když se stal papežem tak říkali: jej to je Polák, to bude konec ekumenizmu. Ale ukázal se opak. On nikdy neříkal: dělejme něco mezi. Já jsem to, co jsem, ale snažím se pochopit toho druhého. A ne my musíme smýšlet tak napůl. No co to je? To není nic. Napůl socialista, napůl kapitalista. To s těmi muslimy bylo čirou náhodou. Ale já jsem ve styku s východními církvemi a ptají se mě: jakou s nimi děláte kombinaci: jakou kombinaci? já se snažím najít, co je tam krásného a co máme společného. A to se musí dnes vyzdvihnout ve směsici všeho možného. My máme v Římě Centrum Aletti, kde se setkávají umělci a intelektuálové. Kolik je křesťanských intelektuálů – svět o nich neví a oni nevědí o sobě. Je potřeba, aby se ti dobří lidé také jednou sešli a aby o sobě věděli. A nakonec zjistíme, že je to ještě velká síla. A stejně tak i s muslimy – najít skutečně ty věřící. Ne takové, co říkají: já jsem muslim a podrobíme všechny ty ostatní. Já jsem byl velice překvapený tou mešitou. Byli tam také poutníci z Iráku a když viděli, že mám kříž a jsem od Svatého Otce všichni se chtěli se mnou fotografovat. No, kdo by to čekal, když čte noviny?

Při návštěvě Spojených států, jsem šel do kostela a

mám tam sestřenici, která mi říkala, že oni před přijímáním svátostí nemusí ke zpovědi.

No zajímavé je, pravoslavní to přejali od katolíků. A ti katolíci to nedrží. V barokní době a všiml jsem si, že pravoslavný kněz v Římě, když jdou k přijímání, tak se ptá vždycky. A když je třeba, tak odloží kalich, vyzpovídá a pak podá přijímání. A abych se vyznal ze svých hříchů – já jsem byl jedním z prvních pozvaných katolíků, když byla ta oslava prvního tisíciletí pokřesťanění Ruska ještě za Gorbačova, a tehdy byl v Kyjevě sjezd. Byla pravoslavná bohoslužba a posadili mě tam dopředu. A když bylo před přijímáním, tak diakon takovým ukrajinským barokním stylem začal křičet „Pod strachom Božim prichodite“. No a já jsem se ho ptal jestli mohu jít k přijímání. On z toho byl tak trochu celý na nic, když mě viděl a pravil: „esli vy prigotovlen?“ No já podle svého „ja prigotovlen“. Pak mi metropolita podal svaté přijímání. To jsou všelijaké místní a jiné věci. Podívejte, moje knížky velice překládají pravoslavní. Rumuni mi dali na pravoslavné fakultě čestný doktorát. A moskevský patriarcha mně dal zlatou medaili. Když pak se mne někdo ptá: jak vás přijmou pravoslavní, když tam jedete? Já na to vždycky odpovídám: „nikdy nejdu navštěvovat pravoslavné ani katolíky, já jdu navštívit přátele a s těmi ostatními nemám co mluvit. Je potřeba najít osobní přátelství. Nač se hádat s někým, kdo o to nestojí? Vždyť to nemá smysl. A s přáteli se člověk dohodne, že mnohdy žasne jak.

Když vás pozoruji, jste člověk vyrovnaný, máte rád veselí, rád se zasmějete. Ale myslím, že

i vás v životě potkalo mnohé, co nebylo vždy nejlepší. Co vám pomáhalo se s tím srovnat.

Já řeknu, mně pomáhalo to, že vždycky jsem se dostal tam, kde jsem to nejméně čekal... Abych se vyzpovídal ze svých hříchů: mě udělal knězem Hitler. Studoval jsem na vysoké škole, přišla okupace, zrušily se vysoké školy.

Sušilovy koleje přepadlo gestapo a chlapce odváželo do koncentráku. A mně, když mi prohlížel dopisy – a viděl jsem, že rozumí česky – viděl jeden velmi dojmavý dopis, který jsem měl od maminky. A je zajímavé jakým stylem to na toho gestapáka zapůsobilo: řekl mi – „běž domů!“. Tak jsem šel domů.

A do Itálie jsem se dostal zase takto: byl jsem v Holandsku a nemohl jsem se už vrátit. Holanďané tedy říkali: zůstanete u nás. Ale poněvadž jsem byl závislý na Římu, tak mne poslali do Říma. Tam však byl starý představený a někde dopis ztratil. Zapomněl na to. No a já tak přišel do Itálie. Ale zaplať Pán Bůh za to. I v té knížce se mne na to ptal a já vždycky říkám: pozoroval jsem rozdíl mezi otcem a matkou. Otec byl typem, o němž píše Tolstoj – pořád měl nějaké plány a nikdy to nevycházelo. Byl z toho nešťastný. Kdežto máma vždycky říkala: „jej, tak jsem se toho dne bála a zaplať Pán Bůh jsme ho zase

přečkali“. K tomu pan starosta poznamenal – „to je 16. kapitola knihy kterou jste dostali: „Vším jsem byl rád“

No podívejte se, jak jsem se dostal do styku se Svatým Otcem. Já jsem ho poprvé potkal, ještě nebyl papežem. Ale bylo polské milénium. Začalo se to trochu uvolňovat a poslal do Říma jednoho polského kněze, aby dělal doktorát. On na tu obhajobu jako krakovský arcibiskup přijel. Jenže oni toho kněze tak trápili, že podotkl: no já vám tam po tolika letech někoho pošlu a vy ho tak týráte. No to od vás není pěkné. A rektor jej na usmířenou pozval na oběd. Tehdy jsem seděl vedle něho. Zrovna bylo to polské milénium a já mu povídám: „pane kardinále, víte co je to polské milénium? To je period od „Měška pjervšego do měška pustego“. On se usmál a říká: „no vy jste taky“. Dali jsme se do řeči. Napadlo mě: Bože můj, když on takto mluví, vždyť by mohl být i papežem. Škoda že je to naprosto nemožné. Bylo to v červnu. V létě nato zemřel Pavel VI., potom Jan Pavel I. a na podzim už byl papežem. Ale to celkem nic nebylo. Když ovšem jel někam na Východ, chtěl být o těch věcech informovaný. Jenže řeknete papež – ale on má málo času, tak pozval na oběd. Ten oběd byl obyčejný, vařili ho polské sestry. Při něm jsme mluvili a tak jsme se seznámili. Tak to vidíte. vykládám vám římské klepy.

V Římě je tolik národností, tak jak se poznají kdo je kdo? Tak když jsou to Němci – jeden mluví a všichni ostatní poslouchají jako ve škole. Francouzi mluví vždycky dva a dva, mají velkou diskusi. Holanďané mluví jeden po druhém jak větrný mlýn. Italové všichni mluví a nikdo neposlouchá. Angličané všichni poslouchají a nikdo nemluví. A Španělé všichni mluví, nikdo neposlouchá, ale všichni sousedi poslouchají.

A já jsem se ptal Rusů jak to dělají a nevěděli co říct. No tak já vám to povím: když není vodka, tak jako Angličané; po vodce jako Italové.

A jak to dělají v Pustiměři? Starosta nato: je to různé, ale hraje tu roli pivo. Na Hané se říkávalo, podotkl pan kardinál: „No dež jož není co vepít, tak vepíte a pod'me dom!“

Vzácný host pak pokračoval: řeči a nářečí se dají naučit, ale vážným problémem jsou ty různé mentality. Jak je těžké pochopit jeden druhého. Např. Čína – to je úplně jiné smýšlení. Na italském vyslanectví mi jedna paní ukázala článek Němce, který pracoval v Čechách a napsal o rozdílu mezi Čechy a Němci. Říká: já když jsem přijel, tak aby se mnou neměli potíže, tak jsem napsal – potřebuji tolik a tolik peněz, musím mít to a to, aby pak nebyli překvapeni. A pokud zbude jim vrátím. Když pozveme Čecha, ten řekne: ale copak já se uskromním, na tom nezáleží ... Ale pak: cožpak mě takto nechají, snad si mne všimnou! A výsledek je, že Češi považují Němce za grobiána a Němci zase mají Čecha za švindlera. A je to rozdíl mentality. Poněvadž pro Čecha říct: já chci, já musím mít to a to se zdá být hrubým. Ale to je maličkost. jen si představte ty národy. Jednou jsem v Kalifornii pozoroval Filipínce u benzinové pumpy. Uměl pořádně jenom číslovky „twenty five, twenty four...“. Ale teď si představte jeho život: s kým on má mluvit? Ti lidé jsou příšerně osamocení. A když přijde do kostela ničemu nerozumí, a tak se jich zmocňují divné sekty s kytarama – to je jediné, čemu ještě rozumí. Je to skutečně velký problém jak se do nich vžít. Na jednom ekumenickém zasedání v Německu byla latinská liturgie, potom ruská a nakonec evangelická německá. A tak jsme udělali vtip: co řekne Němec, když je na slovanské liturgii? Stojí v pozoru a pak se nervózně ptá – „kdy skončí, kdy už skončí?“. A co říká Rus, když je na evangelické liturgii? „Kdy už začnou?“

Na jedné římské koleji byl rektor, který říkal: se všema jsem se vždy nějak dohodl, ale u Číňanů jsem se vždycky spletl. Ten jejich líbezný úsměv, to člověk neuhádne, co se za tím

skrývá. To jsem věděl, že když se příliš usmívá, tak jej něco smutného potkalo a úsměvem to musí zakrývat. Ale jinak jsem se nikdy nedověděl nic.

Odpoledne ve 14h přijel kardinál Špidlík ke škole, kde byl uvítán ředitelem Mgr. Crhonkem a zástupkyní žáků, slečnou Pavlou Spisarovou. Oficiální uvítací ceremoniál pak proběhl v prostorách školní jídelny. Úvodního slova se ujal ředitel školy:

Vaše Eminence, pane kardinále, vážení hosté,
je mi ctí, že právě na tomto místě mohu přivítat **osobnost**,

která celý svůj život spojila s pedagogickou činností; **člověka**, který svým dílem – jež si získalo ohlas na všech kontinentech - přivádí k setkání kultury věků a dopřává v úžase objevit jejich vzájemné bohatství; **muže víry**, který svou moudrostí přivádí k naději.

Vaše Eminence, jen stěží lze několika slovy obsáhnout poselství, v němž každé slovo dýchá životem a svěžestí pramenů. Vtiskl jste je konečně do svého kardinálského erbu, na němž čteme motto „Ex toto corde“ – z celého srdce. Vždyť Slovanům – jak citujete v jedné ze svých knih – „velké poznání je dílem veliké lásky“.

Pane kardinále, dejte nám, prosím, sestoupit k pramenům tohoto poznání a požehnejte této škole i všem, kdo jsou povoláni poznání předávat, aby je vždy inspirovala láska k pravdě.

Vaše požehnání ať provází i ty, kdo školu navštěvují a budou navštěvovat, aby se jim stala cestou k životní moudrosti. Tak ať vaše jméno a vaše dílo zůstane spjata s tímto místem a stane se výzvou i poselstvím.

Nato kardinál Špidlík pronesl modlitbu:

*Všemohoucí Bože, prameni
moudrosti, prosíme, naplň svým
požehnáním tuto novou školu
a všechny, kdo zde budou učit
i studovat.
Dej, ať se zde rozvíjejí lidské
schopnosti, podporuje vědecký
pokrok a šíří vzdělání a kultura.
Dej, ať studenti i učitelé zde žijí
podle zásad evangelia,
vytrvale hledají pravdu a
poznávají tebe, jediného původce
pravdy. Prosíme o to skrze Krista,
našeho Pána.
Amen.*

Požehnal školu, přítomné i budovu pokropil svčcenou vodou a promluvil ke shromážděné „hrstce“ pedagogů:

Říká se, že se neučíme škole, ale životu. Ale já jsem od šesti let pořád ve školách, kdy ten můj život začne to já nevím. Ale jedna věc je zajímavá: slovo škola je z řeckého

„schola“ a znamená to „prázdniny,

odpočinku“.

Jak se došlo k názvu

„škola

– odpočinku“? Platón

– jak víte –

rozlišoval dvojí

práci: je práce

rukou při které

člověk dře – to jsou

ty služební práce,

zatímco učení lidí –

filozofové, ti

žádnou služební

práci nekonají,

dělají schůle, mají

volný čas a mohou přemýšlet a věnovat se práci duševní. A říká dále: filozof, ten patří do školy, tam se může věnovat duchovním věcem. Něco trochu podobného je ten židovský způsob soboty: když šest dní pracuješ, na školu máš sobotu, aby ses mohl věnovat něčemu duševnímu, duchovnímu. Křesťané přejali sobotu a předělali ji na neděli, a dnes se bojuje za to, aby tak neděle byla něčím „nedělním“, něčím svátečním, aby se člověk trochu vrátil k sobě. Totiž aby se z té dřiny, z té mašiny, dostal k něčemu pořádnému. To platí pro dospělé. Křesťané nemohli přijmout zásadu, že se nesmí pracovat rukama, že to je pouze pro otrocky.

Něco jiného je pro děti. Děti si hrají. Ale hra je pro dítě něčím vážným, důležitým pro jeho vývoj. Pedagogové říkají, že je velmi důležité, aby dítě přešlo od hry k nějaké práci velmi vážné. A ptávají se: jak k tomu dochází? Známy zakladatel skautingu říká: když se v něm probudí odpovědnost. Dítě potřebuje nést za něco odpovědnost. Vzpomněl jsem si

na to, když jsem jednou navštívil učitele v severní Itálii. Stavěl si dům. Jenže z učitelského platu – a to je po celém světě – se mnoho nepokročí. Jeho žena se proto rozhodla, že bude dělat ošetřovatelku v nemocnici, aby to dali dohromady. Měli osmiletého a dvanáctiletého chlapce. Těm dvěma proto řekli: podívejte se, my musíme ten dům dostavět. Maminka bude pracovat. Ale teď záleží

na vás, aby maminka nemusela potom tu práci doma dělat. Musíme si to vzít na starost vy. No já jsem se nasmál, když mě ten malý prováděl a praví: tady to ještě musíme vylíčit, to ještě musíme udělat, jak kdyby byl pánem ... a nedovolili matce, aby na něco sáhla. Jste unavená, musíte si odpočinout. Jak to bylo krásné. Probudila se v nich odpovědnost. Přešlo to z hry do práce. A víte, že Baden Powel říkal, že ve městě ty děti nemají možnost žádné odpovědnosti: proto je tahal ven do přírody, aby postavili stan a ten kluk si uvědomil, že když ho postaví špatně, spadne mu na hlavu, atd.

Teď jde o to, aby se i on vyvíjel. Přejde do školy. Tam už není od toho, aby se naučil pracovat, ale aby sám rostl. A to se vždycky říkalo, že k tomu dochází věděním, aby něco věděl. To pak pokročilo velice. oproti tomu, co věděli žáci dříve a co vědí dnes; a došlo to až nevím kam, když kluci najdou na internetu všechno možné. Ale začala tu – pokud vím – velká krize. Vědí, ale nemá to pro ně žádnou cenu. Navíc nemají rádi žádný řád. Vzpírají se veškerému pořádku. Už v roce 1930 byl v Mnichově velký pedagogický kongres a tam položili otázku: naše děti se naučí toliko věcem a nemá to pro ně hodnotu. Jak to udělat, aby to, co se učí, bylo pro ně i čímsi životním? A tenkrát v Mnichově většinou říkali, že vědění se nesmí předávat, ale že se to musí nějak odkrývat. Tak vznikly pracovní školy, zkumavky, aby děti samy nacházely, objevovaly atd. No dobře, to je pracovní oblast. Ale v té době také začal ruský myslitel Solovjev propagovat: to je dáno také tím, že všechno je encyklopedicky rozbité a schází vzájemná souvislost. Jak to dostat dohromady? To patří do přírodopisu, to patří tam, to tam ale to je mně všechno fuk, řekne kluk, ať to patří kam to patří. A jeho napadlo: je to velikánským nedostatkem estetické, umělecké výchovy. Věda totiž vidí jedno vedle druhého, zatímco umění vidí jedno v druhém. Říká: proč je uhlík škaradý a diamant krásný, když jsou oba chemicky stejní? Ale když se dívám na uhlík, vidím jenom uhlík a ten je škaradý. V dýmáku však vidím paprsky slunce. Proto je třeba daleko víc umělecké výchovy – vidět jedno v druhém. Např. i literatura: nejenom aby věděl, že se narodil, napsal a dál nic. Já jsem si toho všiml, když umřel filmový umělec Tarkovský. Na římském Cinecitta jej chtěli připomenout, sjeli se tam filmoví kritici z celého světa a říkali: on užívá elementu vody, atd. – ale co to znamená? Pozvali mě proto, abych jim ty filmy vyložil. Nerozuměli jim, protože jsou to filmy duchovní.

V Petrohradu jsem v *Obščinarodnom Muzeji* představoval výstavu jednoho umělce. Mluvil jsem k asi třem stovkám přítomných intelektuálů a říkal jsem: dnes je svět plný obrazů a lidé jim nerozumějí, neumí obrazy číst. nedokáží je duchovně vyložit.

Ale teď se – pokud já vím – a vy to jistě znáte mnohem víc – se v pedagogii rází tzv. axiologie, tedy filozofie hodnot. Jak to udělat, aby něco bylo hodnotou. Většinou se to shoduje v tom, že se něco hodnotného stává osobním vztahem. Květiny jsou pěkné. Tak se na ně podívám a jdu pryč. Ale když dostane děvče květinu od mládence, tak si ji dá do modlitební knížky a nesmí se na ni sahat. To, že ji dostala od druhého, osobní vztah jí dal hodnotu. A to je dnes v pedagogii velice důležité. Aby učitelé měli osobní vztah. Vždyť

znáte Boženu Němcovou, Pan učitel, - tenkrát skutečně byl ještě pan učitel druhý otec. Pan učitel – to bylo svatosvaté. Jeden římský lékař mi říkal: já vozím dítě čtyři kilometry daleko do školy. Copak nemáte bližší školu? Mám, ale tam je těch učitelů moc a dítě se s žádným nespřátelilo. Nemá k němu žádný osobní vztah. Osobní vztah dává velkou hodnotu.

A mám-li vzpomenout svého koníčka, tak já jsem se vždycky zabýval slovanskou duchovností: říkám – právě to přišlo ze slovanské duchovnosti. Tam osobní vztah znamená víc než čistě abstraktní věc. Víte, že když u nás začalo obrození – to byl Erben a Šafařík, tak přišel do Prahy zakladatel slavofilů, Chomjakov. Jeho historie je tato: pocházel z typické ruské venkovské šlechty. Táta chodil na lov, pil vodku a o nic se nestaral. To bylo jeho hlavní zaměstnání. Vesnický pop uměl jenom zpívat a to bylo všecko. Po napoleonských válkách byla bída a car Mikuláš – to bylo lepší vydání Brežněva. Taková velice smutná situace. Ale byla tam máma a ta to vždycky dala nějakým způsobem do pořádku. Říká: táta prohrával peníze v kartách a máma postavila dokonce kostel. Když potom odešel na Západ a studoval Hegela a další, říkával: kampak my se hrabeme proti německé filozofii a umění, či proti anglické spořádanosti: tam je svoboda a pořádek pohromadě. To u nás nikdy nebylo: buď je tam pořádek a není tam svoboda nebo tam je svoboda a není tam pořádek. Angličané to však jaksi dokáží smířit. Co my proti nim můžeme vystavit? A říká: to je zajímavé, že i přes tu velikou vyspělost, ten Západ je hrozně rozdělený. Dokonce i křesťanské náboženství se rozdělilo na tolik různých vyznání. A proč? Protože to vždycky chtějí vyřešit nějakou ideou a zákonem. Kdežto u nás doma to byla matka. Osoba totiž dokáže spojit věci, které jsou jinak nespojitelné.

Já když o tom mluvím v Itálii, oni nad tím žasnou. A víte, koho jim cituji? Pocházel odtud zblízka: Wolker. *Na břehu ostrova Krku, na břehu z kamení moře jsem hledal celých šest smutných dní a moře jsem nenašel...* Jako mládenec četl básně o moři. Ale na Moravě moře nemáme a ty louže moři neodpovídaly, tak pořád toužil až se nakonec dostal na ostrov Krk a viděl moře. To ale neodpovídalo tomu, co měl v hlavě, jako ideál nikdy neodpovídá skutečnosti, která se vidí. Tak byl z toho nešťastný. Říká: *viděl jsem ptáka jen, co zvlněnou perutí odlétal celý den ... Teprve dne sedmého, kdy nad městem zvon zněl, já opilec z vlastních svých očí jsem se vypotácel...* A kde našel moře? V očích námořníků. Člověk, který to žije dokáže všecko spojit. A proto pedagogie musí dnes být podle mě velice osobní. No v Pustiměři jsou možná chlapci ještě pokojní, ale ve světě když může dělat něco *no global*, něco proti pořádku, tak je celý šťastný.

Když jsem byl v českém semináři v Římě, tak tam poslali jednoho amerického studenta. A ten přicházel na všecko o pět minut později. Vždycky přišel pozdě. Když jsem mu to vytýkal, tak oponoval: „já jsem Američan, svobodný člověk a já se vám nebudu modlit jen proto, že jste na to zazvonili. To já nedokážu. Já nejsu na to, aby mě někdo zazvonil a já se modlil“. Co jsem mu měl odpovědět. Tak říkám: ja taky ne. Na zazvonění se nechci modlit. Ale podívej se: přišel jsi sem sám? Jo. Chceš s těmi ostatními vyjít? Samozřejmě! A chcete se dokonce spolu pomodlit? To ano. No a abyste se sešli, může se na to zazvonit? ... Najednou pochopil, že pořádek je vlastně vyjádřením něčeho, co sami chceme. Dokud to nepochopí, tak pořád bude vzdorovat. Dnešní svět potřebuje osobní poměr. Spojené národy chtějí všecko spojit jednotným lidským zákonem. To je krásné a musíme to podporovat. Ale zákony samy o sobě nic nevyřeší. Musí být někdo, kdo je svobodně přijímá. Říkávám: v italských soudních síních je napsáno – „zákon je rovný pro všechny“. A nad tím visí kříž, tzn. někdo, kdo byl podle zákona církevního a světského nespravedlivě odsouzen k smrti. Sám zákon to nevyřeší, ale pomůže mi.

Víte dnes, když jsem tolik světa pojezdil a v Římě jsou z celého světa, mohu porovnávat. Ty naše školy mají dobrou tradici. Když se to srovná s některými jinými – ten vývoj, tedy kolik toho doopravdy vědí, atd. Ty americké *university*, já bych řekl vyšší obecná škola, zvlášť když je dobrý sportovec a vyhrává, tak takovému dávají všechny známky, aby ho neztratili. Např. co já jsem dostal, tu průpravu filologickou a latinu, to neměli a nemají všichni. Proto si musíme hledět tu tradici školní udržet, aby byla dobrá.

Jedna paní v Římě si mně stěžovala: vy nevíte kolik dneska stojí dítě. On už když je malý musí, to. Sotva začne, už musí mít počítač. Bez toho, ... všichni mají! Pak jsou ve škole na výlet.. To my, když jsme šli na výlet, tak s kouskem chleba, kdežto oni musejí mít v restauraci oběd. Když už je větší, musí mít auto, protože.. „No právě proto, že děti tolik stojí a školy tolik stojí a je v tom budoucnost národa... Učitelství je v národě velice vážná věc. Velice vážná věc. Aby byli dobří učitelé a školy měly dobrou tradici. Tak vám přeji, abyste tuto tradici drželi.

Pak nadešel čas diskuse, kdy mohli přítomní položit Jeho Eminenci své dotazy. Předkládám je tak, jak zazněly:

Pane kardinále, každý z nás ví, že znáte hodně jazyků. Učil jste se jim více méně sám, anebo ve škole?

Tak ve škole jsme se učili latinu. Tu jsem měl strašně

rád, všechny ty *consecutio temporum* atd. Němčinu jsem se učil osm let, ale když jsem přišel mezi Němce nedomluvil jsem se (pozn.: mimochodem jeho němčina je nyní tak brilantní, že rodilí Němci jen typují z které části Německa asi pochází). No a jak jsem se učil jazyky? Tak jak se učí dítě: napsal jsem si na malý lísteček nějakou říkanku, tedy hromadu slovíček pohromadě. A vždycky jsem si vybíral slovíčka a např. v tramvaji jsem si je stále opakoval a moje zkušenost je, že když jsem takových 300 lístků měl, už jsem mluvil. Někdy se učí gramatika, slovíčka. Ale nedáte to dohromady, Kdežto, když se to učí v celistvosti. A potom musí člověk dávat pozor, aby se neučil slovíčka zbytečná. Abych věděl, co je vrabec, to ještě jo, ale všechny druhy ptáků, to už se potom řekne pták.

Ale já jsem je potřeboval: ty staré jazyky a jiné kvůli studiu a k tomu musí člověk znát ty moderní jazyky, aby mohl číst literaturu. Ale mohu říct, když se pohybuji ve světě, ty běžné světové jazyky jsem znal. Francouzsky to jsem musel psát, protože kdyby mé knihy vycházely česky – kdo by to četl? Anglicky to už mi dne stačí OK. Německy.. No pak jsem byl v Holandsku či v Itálii. No ono to jde jedno po druhém. Musí se na to jít s určitou láskou. Že se domluví, že přečtu, že to, atd. Potíž je, když jsou ty jazyky moc blízké. Já jsem byl čtyři roky v Holandsku. Mluvil jsem pak holandsky velmi dobře. Ale je to

uprostřed mezi němčinou a angličtinou. Tak to uprostřed, to se člověk zmýlí. Pokud jde o slovanské jazyky, tak rusky mluvím běžně. Ale když jsem začínal ty ostatní, tak se to plete. Povím vám s jazyky: když jsem přišel do Holandska, přišel jsem do koleje a neznal jsem jazyk. Rektor mi povídá: už chodte do školy, abyste si zvykl na ten zvuk. No tak jsem přišel do školy a byla hebrejšтина. On četl a překládal a já nevěděl, kdy čte a kdy už překládá. A aby mě potěšil tak mi řekl latinsky, že jsme čtvrtý řádek od vrchu. Já se lekl a začal si ukazovat prstem zleva doprava. jenže hebrejšтина se čte opačně. Tak nade mnou mávl rukou. No ale všechno nějak jde.

Ve své poslední knize, v 16. kapitole, která má název Vším jsem byl rád, uvádíte „Bůh mi nedal peníze, ale Bůh mi dal hodně přátel. Nezdá se vám, že v současném exponovaném světě ten pojem „přátelé, přátelství“ trochu ztrácí na hodnotě?

To je vážná otázka. Lidé chápou přátelství něco jako pohodlí. Ale já říkám: přátelství je věrnost. Dali jste mi prsten a to znamená, že musím být věrným Pustiměři! Přátelství znamená skutečně věrnost, někoho, na koho se mohu spolehnout. Jeden ruský moderní myslitel, který ještě

pořád není v Rusku rehabilitován – Florenskij, říká: člověk je velikánské tajemství. Jak poznám člověka? Z pohledu ne. Jedině když jsem přítelem a on se mi svěruje. Protože on se mi odhalí. Jinak ne. Přátelství se musí vyvíjet a lidé jak vy správně říkáte ztrácejí pojem, ale z druhé strany, když zjistí, že je to možné, tak jsou nadšení. Jsou úplně překvapeni, že něco takového vůbec existuje.

Podívejte se: já často jezdím na Východ. Často slyším otázku: když jedete do Rumunska, jak vás přijmou pravoslavní? jak vás přijímají v Rusku? Vždy odpovídám: nejdu navštěvovat pravoslavné; jdu na návštěvu k přátelům. A s ostatními nemám proč na prázdno diskutovat. Jen pohleďte co se stalo v Římě, když umřel papež Jan Pavel II., kolik mladých lidí tam celé noci stálo jen aby se k němu dostali. To ještě nikdy nikdo neviděl. Jak to vysvětlíte? Já to vykládám takhle: to je znamení doby – lidé už nechťejí ideologie, systémy, ale někoho, na koho se můžeme spolehnout. A také proč se tolik manželství rozpadá? Měli představy: to bude tak, to bude onak. Ono pak to tak není... Ale právě manželství spočívá na důvěře: na mě se můžeš spolehnout, ať se stane cokoli. Ať se stane cokoli, já budu s tebou. O manželství mluvím často. Kdy začíná? Solovjev říká: v pubertě začínají první mladistvé zamilovanosti: najednou se zabácl. Předtím: „běž děvčisko, běž pryč!“ a holka „co ty kluku máš s nama společného?“, atd. Ale najednou

objeví, že existuje druhá osoba. A jakmile to objeví: „Jej, Mařenka to je nejhezčí děvče v celé Pustiměři“. „Proboha kluku, kdes nechal oči?“ A Mařenka říká: „Ten Jeník je nejchytřejší chlapec!“ „Ale vždyť propadl z matematiky!“ - „To je vina učitelů!“

Když objeví druhou osobu, objeví, že osoba je něco velice krásného. „A když's mě odbyl, tak já se zastřelím!“ „Já chci být s tebou na celou věčnost.“ Sama přirozenost kamsi vede. Ale když se všechno pobourá, pak jsou z toho jen zříceniny. Nejdříve je proto třeba objevit přátelství. To je úžasná věc. Když vím, že tam mám přítele, jen tam zazvoním... Jak to tam bude, co to tam bude.. no vždyť tam mám toho a toho. Kdežto když tam mám agenturu, která to vyřídí, a ono to pak nejede, atd.

Ty moje knížky překládají i do východních jazyků, překladů je asi 150, přičemž deset je jich arabsky – vždy to udělal nějaký přítel.

No já jsem teď pustiměřský občan, tak musím přátele respektovat jinak mě vyobcují.

Eminence, vítám vás. Píšete, že ‚život není čas, život je setkání‘. A já bych se chtěla zeptat: já беру život jako dar, který nám Pán Bůh na tomto světě dar pro dobro druhého. jakou máme odpovědnost? “

Ta otázka je celkem velmi dobrá. Křesťané říkají: musíte žít podle evangelia. Měl Adam v ráji evangelium?

Neměl. A proč. Bůh k němu mluvil skrze čisté svědomí a skrze přírodu. Co se stalo, že člověk (jak my říkáme – hřích je zapomenutí, izolace) se dívá na přírodu jen jako na přírodu. Kdežto křesťan objeví, že je to slovo Boží, protože příroda byla slovem Božím stvořená. Jakmile člověk toto slovo objeví, pak příroda je

jako evangelium. Nemůže se zahodit přírodopis a žít podle evangelia, ale evangelium mi má pomoci, abych se správně díval na přírodopis. Vždycky, když o tom mluvím, tak vzpomínám na matku: jako kluk, abych si vydělal peníze, dával jsem kondice těm, co dělali reparát. A jednou šlo o syna jednoho bohatého obchodníka, který mi slíbil hromadu peněz, když kluk projde. Tak jsem si s ním dal práci a on prošel. Pak mi dal nějakou padesátikorunu a říkal si: to pro kluka stačí! No já jsem přišel rozčilený domů, nadával jsem, jak se nadávat dalo. Matka to chvíli poslouchala a pak povídala: „No, není to hezké, když tak zacházejí s chlapcem! Ale podívej se, já ti řeknu: když se ti něco takového stane, na chvíli se zamysli a řekni si: co pak mi chtěl Pán Bůh říct tím, že se to přihodilo?“ Najednou se to stalo slovem. Víte dobře, že dítě mluví s květinou, s psíčkem, atd. Později už se nemluví s kytičkou, ani s psíčkem, ale s lidmi, a když je člověk starý říká i ti lidé blafají. Zůstává osamocený. Jsme znovu u toho nešťastného encyklopedizmu, jak o něm mluvil Solovjev – jedno vedle druhého, nikdy ne jedno s druhým. No ráno

musím studovat, pak musím umývat nádobí, pak musím to, ale to s tím nemá nic společného, no a večer abych se pomodlil, ale to zase nemá nic společného s učením, atd. To je nemožně rozsekaný život. Je třeba jej sjednotit. A k tomu může škola velice pomáhat. Dobří učitelé!

Abych se přiznal: já jsem šel studovat na univerzitu literaturu. Proč? Poněvadž jsme měli profesorku, která to tak krásně podávala. Rozhodl jsem se kvůli osobě.

Eminence, já bych se ještě vrátila k vaší tvorbě. Zaujala mě vaše kniha pro děti Bajky o moudré sově. Chtěla bych vás poprosit jestli byste nesdělil jak a proč ta kniha vznikala, kde jste čerpal náměty pro ty moudré příběhy a také jestli byste zhodnotil vztah – kardinál Špidlík a děti.

No tož podívejte se. Moje stará láska byla literatura. Už jako student jsem psal básně a všechno možné. Pak mě od toho zahnali na všelijaké učené věci. A tak se to ve mně někdy o prázdninách probudí. A tak jsem napsal tu první knížku Ulipispirus o jedněch prázdninách

v Tyrolsku. Z jedněch prázdnin v Jugoslávii pak vyšla ta *Sova*. Ale podívejte se: obraz není jenom obraz. Obraz je symbol. A symbolem se dá mnoho krásného povědět co se nedá říct obyčejnými slovy. Proto staré národy mluvily v symbolech. Ty staré mytologie jsou někdy velmi hluboké. Ale nesmí se brát doslova. Kdyby to někdo bral doslova, je to nesmysl. Ale samy o sobě jsou velmi hluboké. A protože pravda – zvlášť pravda náboženská – se nikdy nedá slovy přesně vyjádřit, vyjadřuje se symbolem. Teď jsme vydali knížku s jedním umělcem a má název: *Krása jako prostředek evangelizace*. Všecka náboženství byla vždycky spojena s uměním. Když bychom to chtěli přesně říct – no každé vyjádření je přibližné. Říkávám: je to jako když někdo prohlíží ve Vatikáně Michelangelovu *Pietu* a řekne: to znamená lásku matky k synovi a žal nad jeho smrtí... pojďme dál. To je nesmysl. Celý ten obraz má hluboký význam. A proto říká, že je třeba vychovávat k umění. Co ti to říká? jednou jsem dal kurs na Gregoriánské univerzitě v Římě o duchovním životě, jak jej představuje malířství. Ne jak se o něm píše, ale jak je vymalován v obrazech. No tak pište bajky. Já už se musím v mém věku připravit na smrt...

Eminence, ve svém úvodním slovu jste mi už na mou otázku odpověděl. Ale přesto bych se chtěl zeptat: zažívám asi osmou či devátou školskou reformu, paní Buzková, naše ministryně školství mi tuto otázku neodpověděla. tedy asi takto: co by měla dát mladým lidem současná škola? A se zaváděním technických prostředků do škol – váš názor na úlohu osobnosti pedagoga ve výchovně vzdělávacím systému.

Především naučit podstatné věci, to je všem jasné. Ale já myslím, že se musí hodně učit rozlišovat důležité od méně důležitého. To v dnešní internetové společnosti nerozeznávají. To jsem kladl na srdce i studentům teologie: to je tlustá knížka, řekni mi v hlavních bodech oč tam jde. Zajímavé je, že všechno poví, ale to hlavní neřekne. To je myslím jedna z velmi důležitých věcí, aby si uvědomil, co je tu hlavní. Za druhé pak, aby věděl, co to může znamenat pro život. Samozřejmě se to nedá říct abstraktně, to je třeba s ním mluvit. Čím bys chtěl být? Co bys chtěl dělat? To se ti bude hodit k tomu, to použiješ tam, atd. Je to víc umění než nějaký předpis. Někdo to umí, jiný ne. Podívejte se, byli v duchovním životě takoví zázrační duchovní otcové, o kterých se říkalo: čte toho druhého jak v otevřené knize. Zajímavé je, že to nikdy nepovažovali za zázrak. Říkali: když máš člověka rád, opravdu rád, tak to vždycky uhádneš. Však víte, že matka vždycky pozná hned, když se dítěti něco přihodilo. Táta to nepozná, ale máme to pozná hned.

Jednou jsem byl v severní Itálii, v Tyrolsku, a jako Říman jsem si chtěl po obědě dát siestu. Hledal jsem proto mezi knížkami pana faráře nějaký uspávací prostředek. Vytáhl jsem tam jednu knížku – byly to vzpomínky nějakého kanadského policajta, který sloužil u Indiánů u severního pólu. Povídám si: to mě uspí za deset minut. Ale bylo to tak zajímavé, že jsem vůbec neusnul. Ti Indiáni tam mají pověst strašně hrubých lidí. Je tam zima, on vždycky zakřičí, atd. A hlavně když se ožení, tak na ženu nikdy nemluví. Všecky feministky by si měly stěžovat u Spojených národů, že něco takového může ještě v dnešním civilizovaném světě existovat. Ale on říká: to je úplný omyl! Ti dva se musejí mít tak rádi, že si naprosto rozumějí beze slov. A dodává: mohu to stvrdit, že si vždycky rozumějí.

Právě dnešní svět tou stálou organizací ztrácí – jak tady pan starosta říkal – ten osobní poměr. To se úplně ztrácí. A dokonce říká: já musím být nestranný! Jeden z těch ruských myslitelů říká: o lásce mnozí říkají – jako Da Vinci, když jsi něco poznal krásného, začneš to milovat; on dodává, já říkám opak: když něco začneš milovat, začne se z toho rodit veliké poznání.

Já např. nám, katolíkům říkám, že jsme trošku zfalšovali Věřím v Boha. Jak? Čárkou! Proč? Říkáme totiž: Věřím v jednoho Boha,(čárka) pak přijde Otce, Syna a Ducha svatého. Když skládali to Věřím v Boha v VI. století, tak nebyli ateisti a nebylo třeba dělat článek Věřím v jednoho Boha. Ale co pohané nevěří je, že Bůh je Otec. Proto ta čárka patří až za to Otce – *Věřím v jednoho Boha Otce, který je všemohoucí* ...

V byzantském obřadu, než se toto vyznání víry zpívá, tak diakon říká: milujme se navzájem, abychom mohli vyznat... Protože když někdo neví, co to je milovat se, tak kým je mu Bůh Otec? Ničím. I tam je osobní poměr velice důležitý.

Dnes je ekumenizmus. Když Jan Pavel II. začínal pontifikát mnozí říkali: on je Polák, to je konec ekumenizmu. Pak se ukázalo, že je jedním z nejekumeničtějších papežů. Sám říkával: nedělat žádné směsice: já jsem to, co jsem, ale snažím se pochopit toho druhého. Pak, když se snažíme vzájemně pochopit zjistíme, že těch společných věcí je velmi mnoho. I s lidmi, kde by to člověk nejméně čekal.

Napsal jsem knihu o srdci ve slovanské spiritualitě (*La doctrine spirituelle de Théophane le Reclus. Le Coeur et l'Esprit*, Pont. Ist. Orient. 1965). Když vyšla poprvé, mnozí se nad tím kroutili, že je to slovanský sentimentalismus.

Musí se přece jednat podle rozumu, atd. Nakonec se mi podařilo mnohé přesvědčit a dnes už vyšla také v italském překladu dokonce ve Vatikáně. Srdce neznamená sentimentalismus, ale osobní vztah.

Poslední otázka: ten komunismus vyprázdnil kostely... teď ty děti 40 let žily bez náboženství, to jedna generace nespraví...

No podívejte se: když přijdete do Říma, zdi přečmárané vším možným – proboha svatýho copak jsou ti kluci tak nezdární? Představte si, chudáci děti! On pracuje, máma pracuje, nikdo s ním dohromady nemluví. A když přijde máma večer dom, ona musí dělat, on se dívá na televizi a nech mě na pokoji. On vlastně nikdy s nikým nemluví. Sourozence nemá a na ulic nemůže. Mně je jich líto. Skutečně je mi jich líto. Nejdříve potřebují navázat s někým styk. Proto i v náboženství vznikají různé skupinky. Poněvadž v tom obecném fóru nemohu s nikým mluvit. proto se vždycky nějaká taková skupinka sejde: přece jenom se našli, kde spolu můžeme mluvit.

Abych se přiznal s jednou věcí: po válce jsem byl na Velehradě a otevřelo se gymnázium. A já jsem byl prefekt u kluků. To byli sekundáni. Bylo ještě poměrně málo jídla, proto kluci občas dostávali balíky z domu. No a to víte: kluk to schovával až se to zkazilo, tak jsem řekl: najez se kolik

můžeš a ostatní musíš dát druhým. Pak když druzí dostanou, dají tobě. A fungovalo to bezvadně: „víš, já jsem ti taky dal...“. Můj kolega, který byl v Praze říkal: já to nemůžu prosadit, protože jim doma říkají – „to je tvoje! to nesmíš nikomu dát!“ Říkají: vidíte, Čecháčci jsou sobci! No to s tím nemá nic společného. Ale byli to děti z Prahy, z města, které nebyli zvyklé žít s ostatními, nebyly zvyklé se dělit, atd. Ty děti ve městě jdou někdy skutečně chudáci. Když kluk celý Boží den kouká na tu televizi – vždyť je to na zhloupnutí! Skutečně.

Čas se naplnil. Ředitel školy poděkoval Jeho Eminenci jménem přítomných pedagogů i hostů za „*krásná a moudrá slova, která v mnohých zanechají dojem na který se bude dlouho vzpomínat*“. Popřál panu kardinálovi „pevného zdraví a svěžího ducha, jakého si uchoval doposud“. Nato Jeho Eminence s úsměvem dodává: „*Já děkuji vám, že jsem po obdržení čestného občanství mohl poprvé do školy a že jsem nepropadl*“.

Následovalo věnování do kroniky školy, bohatý raut připravený panem Grmelou a čilá diskuze nad knihami Jeho Eminence, které byly k dispozici v prezentaci dvou vydavatelství: Refugium a Karmelitánského nakladatelství. Ani při odchodu ze školy nezapomíná Jeho Eminence na humor. Zatímco se v doprovodu pana ředitele ubíral ke dveřím vzpomněl na svou návštěvu v Hradci Králové: „*když jsem navštívil biskupa Duku, provázel mně až přede dveře a tak se ho ptám: vy se chcete doopravdy přesvědčit, že jsem už venku?*“. Posléze se kardinál Špidlík odebral do své přechodné rezidence – na pustiměřskou faru.

První den čestného občana Pustiměře – sobota, 6. srpna 2005 – pokračoval odpoledne na faře autogramiádou knih, které byly k dispozici s výjimečnými slevami u přítomných prodejců nakladatelství, jež vydávají české překlady

děl Tomáše Špidlíka, a vrcholil při západu slunce žehnáním varhan farního chrámu sv. Benedikta a následným varhanním koncertem k poctě Jeho Eminence. Chrám byl zaplněn do posledního místa, zdejšími i těmi, kdo na tuto jedinečnou událost připutovali i z míst vzdálených. Jim všem patřila má první slova vděčného uvítání:

„Srdečně vítám vás všechny, kteří jste přijali pozvání na varhanní koncert k poctě Jeho Eminence, Tomáše kardinála Špidlíka. Dříve než poprvé uvítáme Jeho Eminenci v tomto farním chrámě sv. Benedikta v Pustiměři, dříve než zazní první tóny, dovoluji mi vyslovit velká poděkování: jsou adresovaná těm, kdo se přičinili, aby tyto varhany mohly zaznít v té poloze, jak je zakrátko uslyšíte. Především děkuji Obci Pustiměř, která značně přispěla k tomu, aby vůbec k opravě a obnově varhan mohlo dojít. Děkuji všem farníkům, kteří svým přičiněním – každý podle svých možností – pomohli k tomu, aby tento královský nástroj mohl v tomto Božím domě znít k větší cti a slávě Boží. Při této příležitosti patří mé jedinečné poděkování hejtmanovi Jihomoravského kraje panu Ing. Stanislavu Juránkovi: byl to právě Jihomoravský kraj, který přičiněním svých velkých mužů – v čele s panem hejtmanem a panem MUDr. Františkem Adamcem – přispěl k tomu, aby krása nevymizela z našich životů. Vám všem upřímné poděkování!“

Právem byla tato má slova přerušena potleskem přítomných – vždyť umění je řečí srdce, zaznívající v harmonii s inspirací ducha, je poselstvím důstojnosti lidství, - proto nikdy nesmí být umlčeno nepřítomným časem či horečnatostí vyjádřenou známým *„carpe diem“*.

„Prostředky jsou nutné, ovšem je potřeba mistrů! Proto bych při této zcela jedinečné příležitosti chtěl poděkovat mistru cechu varhanářského – panu Jaroslavu Stavínohovi. Prosím, aby přišel. Vždyť to byl právě on, kdo uvedl tento nástroj po sto letech do jeho původní podoby.“

Potlesk, který provázel příchodzího, byl výmluvnou vděčností za génia profesionality, vyrůstajícího z dlouhé linie předků – varhanářů. I kytice uvitá ze sedmi červených růží, lemovaných zlatem, vyjadřovala řečí symbolů hluboké poselství Ducha, jenž v živé tradici křesťanství promlouvá plností (7) svých darů, mezi nimiž se skví právě dar umění.

Poté byl nastíněn samotný průběh slavnostního večera: tato na první pohled běžná informace se mi stala příležitostí k vyznání cest Boží prozřetelnosti: *„ve svém životě jsem po papeži větší osobnost nepotkal a*

je štěstím, že jej mohu přivítat právě na tomto místě“. proto jsem přítomné shromáždění požádal, aby ve chvíli, kdy kardinál Špidlík vstoupí do chrámu, povstali. Má prosba se všem stala samozřejmostí.

A tak krátce po 18h – za doprovodu majestátné Bachovy Toccaty d moll – překročil kardinál Špidlík práh chrámu sv. Benedikta. V každém z tónů bylo možné zaslechnout výzvu spojit gradaci okamžiků ve velkolepou harmonii vděčnosti, vyjádřené vyznáním „*Credo in unum Deum Patrem, omnipotentem factorem caeli et terrae*“.

„Vaše Eminence, pane kardinále, přijměte upřímné přivítání v tomto chrámě, kde jste před třinácti lety začal psát dějiny spirituality, kterou toto místo žije dodnes. Chtěl bych vám na tomto místě poděkovat za všechno, čím obohacujete život každého z nás. Proto při vašem příchodu zněl velkolepý Johann Sebastian Bach. Ten každou svou partituru končil slovy „Soli Deo laus“. I vy jste v kapli Redemptoris Mater ve Vatikáně pronesl svou velkou homílii, v níž jste vyjádřil své životní Deo gratias. Vaše Eminence, prosím, abyste i na tomto místě znovu obnovil pohled krásy, která díky Vám září nad světem.

Bud'te nám srdečně vítán.“

Bratrské objetí pak provázel mohutný aplaus přítomných, v němž každý tiskl dlaň muži, jehož svědectví dnes promlouvá v desítkách jazyků světa a nejvýmluvněji zůstává vepsáno v kardinálském purpuru: „*usque ad effusionem sanguinis*“.

„Eminence, jak už jsem předdeslal předtím, než jste vkročil do tohoto Božího domu, shromáždili jsme se, abychom Vám vzdali hold ná nástroji vskutku královském. Je připraven přispět k větší cti a chvále Boží. Proto Vás prosím, abyste požehnal tyto obnovené varhany chrámu sv. Benedikta“.

Bože, ty jsi od věků a věčně nová je tvá krása.

Tvá moudrost řídí vesmír a krásné je všechno, co jsi stvořil

Chválí tě sbory andělů, velebí tě celý hvězdný svět,

zachovávající tebou stanovený řád.

*O tvé svatosti
vydávají společné
svědectví všichni
vykoupení
a srdcem, ústy a
celým životem tě
radostně oslavují.
Také my, tvůj svatý
lid, připojujeme hlasy
k tomuto společnému
chvalozpěvu.
Aby náš zpěv stoupal
k tobě způsobem co
nejdůstojnějším,*

*požehnej nás a dej, ať za doprovodu těchto varhan ti radostně zpíváme své chvály.
Prosíme o to skrze Krista našeho Pána. Amen.*

Kardinál Špidlík požehnal obnovené varhany a pokropil je svěcenou vodou. Poté se ujal slova a promluvil:

„Když přijde člověk do kostela, chce vidět něco pěkného. A proto také vždycky záviděli jeden kostel druhým a usilovali o to, kdo bude mít lepší a krásnější kostel na pohled. Zajímavé je, že když se do kostela přijde, rádi bychom také něco pěkného slyšeli. A skoro ve všech církvích světa se zpívá. Bylo tomu tak vždycky?

Není bez zajímavosti, že první křesťané byli proti tomu. Říkali: „kdo chce poslouchat zpívání, ať jde do divadla. My jdeme do kostela, abychom slyšeli slovo Boží. A byli na to přísní. Dlouho to však nevydrželi. Někteří říkali: jdeme do kostela, abychom se také modlili žalmy a na člověka přichází spánek. Když se ale zpívá, spaní se ruší a člověk je pozornější. V Habeši jsem viděl jak mniši zpívají celou noc žalmy: pokouší se o ně spánek, klesá hlava, ale když se zpívá, probudí se.

Pak si také všimli toho, že zpěv není jen proto, aby se probudili, ale lépe se modlitba vnímá. Slova více vstupují do nitra, jdou k srdci. Začalo se tedy zpívat.

Když zpíváme my, Slované, říkáme: „jazykem rodným Boží chválu pěli...“. V našich kostelích se zpívalo od počátku. Máme některé velice staré písně: „Hospodine, pomiluj nás“, „Svatý Václave“, atd. Jiné národy to nemají. Právě v barokní době se rozšířilo mnoho lidových zpěvů – koledy aj. Pomohl tomu rovněž jeden, od koho bychom to nečekali. Josef II. totiž zrušil kláštery a zakázal zpívat latinsky. Bylo zakázáno zpívat v kostele latinsky. To ale přinutilo skladatele, že složili mnoho krásných mešních a jiných duchovních písní v lidovém jazyce. U jiných národů tomu tak není. Když jsem byl v Holandsku tak zpívali jenom něco zanedbatelného na konci. Když se pak v průběhu druhého vatikánského koncilu začalo mluvit o zpěvu, tak se divili a říkali: „Bože můj, co vy máte krásného, ani si to neuvědomujete.

Ty naše písně mají také krásný obsah. Je v nich obsažen celý katechizmus. Jeden kněz říkal, že učí katechizmu děti tak, že vždy používá některé písně. A říká, tak se děti naučí nejlépe celému katechizmu.

A také to kulturně působilo na jazyk. Jeden – od koho bych to zase nikdy nečekal: – Tomáš Garrigue Masaryk, jak píše jeho dcera Alice, když jel přes Řím na Capri, ještě brzo ráno vstal a šel k hrobu sv. Cyrila, poněvadž říkal: „tady vznikl náš jazyk“.

Tak se tedy zpívá. A jak se zpívá? Latinské zpěvy jsou jednohlasné a bez doprovodu. Říkali: do kostela se přichází, abychom byli všichni jedno. Proto se zpívá jednohlasně bez jakéhokoli doprovodu. Lidové písně však už začaly dvojhlasně. Když je to dvojhlasné, je to hezčí...

Pak následovaly sbory, jak se v muzikologii říká – kontrapunkt. A já říkám: víte, že je to psychologicky něco velmi zajímavého. Jednohlasně zpívat, to znamená, když jsme jedno, musí být každý takový, jaký jsem já. Kdežto u sboru jde jeden hlas nahoru, bas jde dolů dva jsou uprostřed a dohromady vytvářejí krásnou melodii. To znamená: i když jsme různé povahy, i když různě smýšlíme, musíme se vynasnažit o to, aby to znělo krásně jako harmonie.

Přišly varhany. V Řecku jsou ještě přísně zakázány, ale už pronikají i tam. Je to duba a nepřipadá nám jako cizí. Právě naopak, varhany jsou jako hlasy, které přicházejí z nebe. Zpíváme a celý svět jako by zpíval s námi. Proto máme rádi varhanní hudbu. Máme tedy krásnou tradici. Ovšem u mladých se často setkáváme s námitkou: ale musí to tak být? nemohli bychom také něco moderního...? Začínají s kytarama, kytarové mše. Jste proti tomu, ptají se mě? Já proti tomu nejsem, ale

musí to být něco uměleckého, ne jenom nějaké drnkání. Znímá jeden řeholník, kteří zpívají v chóru, přitom je jeden provází na kytaru, ale to je jak harfa.

My však zůstáváme stále věrni varhanám. Když jste je obnovili, tak říkám: buďme si skutečně vědomi, že můžeme být hrdi na naši tradici a tato tradice se musí rozvíjet, aby tu bylo v kostele krásné prostředí, ve kterém se něco pěkného vidí a také slyší a to z celého srdce. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

„Vaše Eminence, přijměte upřímné poděkování za moudrá slova, která vždy padají na úrodnou půdu. Dnes jste už mnohokrát naznačil, co jste vyslovil při jedné francouzské konferenci: tehdy jste řekl, že vzpomínáte rád na setkání s Tarkovským. Vzpomínáte na jeho film *Nostalgie*, který představuje emigranta, co praví: jak už mě unavuje dívat se pořád na krásné věci. Vaše

setkání s uměním vrcholí poznáním Dostojevského: „C'est donc la beauté qui sauvera le monde“ – „je to krása, která zachrání svět“. Eminence, všechna svá velká díla jste psal francouzsky - proto i dnešní poselství krásy zazní v umění interpretek, které své mistrovství získaly právě ve Francii. Jsou jimi: na varhany – paní Věra Heřmanová; a soprán – paní Svatava Luhanová – Jiroušková. Ať tedy *ad maiorem Dei gloriam* zazní koncert k poctě Jeho Eminence“. Celé shromáždění se pak ponořilo v mlčenlivý úžas, jenž v srdcích přítomných zažívala velkolepá díla barokních a renezančních mistrů, co poprvé v dějinách zněla chrámem s neopakovatelnou brilantností, naplňujíc posvátný prostor vnímáním krásy promlouvající z kleneb, pilířů, soch, obrazů, portálů i Sanctissima – poselství stále nově se rodící naděje.

Ve chvíli kdy zněl poslední z tónů Boëllmannovy *Prière à Notre-Dame* a tichou atmosférou meditace posléze hřměl bouřlivý potlesk vděčnosti, snad nejvýmluvnějšími

byla slova
Knížete
apoštolů, která
k nám právě 6.
srpna o svátku
Proměnění
Páně
promlouvají
z hory Tábor:
„Pane, je nám
dobře tady!“
Úžas nad
vznešeností
Boží
přítomnosti,
jež vtiskla
svou pečeť
člověku a svůj

odlesk nachází v umění, tento úžas přivádí k dialogu s živým Bohem, stává se modlitbou. Velkolepé setkání proto završuje modlitba k Tě, která je vrcholem dialogu nebe se zemí, tajemství každého umění, k Tě, co na božskou inspiraci odpovídá „*fiat mihi secundum Verbum tuum*“, díky níž „*Verbum caro factum est et habitavit in nobis*“. K jejímu „*fiat*“ v odpověď na „*Ave*“ nebes nyní pojíme v duchu i to své, by Ten „*qui potens est*“ i v nás konal věci veliké. Schubertovo *Ave Maria* - jako závěrečné „*Amen*“ vyznání víry i upřímné touhy budovat „*civilizaci lásky*“ vepsané do životního poselství velkého papeže II. vatikánského koncilu Pavla VI. (který zemřel právě o svátku Proměnění Páně 1978) - promlouvalo z chrámu sv. Benedikta, který pohroužen v meditaci krásy i nadšení z jejího sdílení, se na okamžik stal horou Tábor, jejíž zážitek se bezesporu navždy vryl do paměti přítomných.

Vděčný stisk
rukou Jeho
Eminenci
Tomáši
kardinálu
Špidlíkovi,
paní Věře
Heřmanové,
Svatavě
Luhanové-
Jirouškové
se v tuto
chvíli stává
upřímným
gestem
vděčnosti

za klíč k tomuto poselství, který nám dnes večer vložili do rukou.

POŘAD BOHOSLUŽEB: 15. – 22. ledna 2006

DEN	LITURGIE	FARNOST	ÚMYSL MŠE SV.
NEDĚLE 15. ledna	2. NEDĚLE V MEZIDOBÍ DEN UPRCHLÍKŮ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Stanislava KOUTNÉHO a rodiče
		DRYSICE 9.30	za + Milana RYŠÁNKU a rodiče z obou stran
		PODIVICE 11.00	za + Petra ŠMEHLÍKA, manželku a duše v očistci
PONDĚLÍ 16. ledna	PONDĚLÍ 2. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 17.00	za + Marii DRBALOVOU, rodiče a sourozence
ÚTERÝ 17. ledna	SV. ANTONÍN, OPAT	PODIVICE 8.00	za + Rudolfa POSPÍŠILA, dvě manželky a duše v očistci
STŘEDA 18. ledna	PANNA MARIA, MATKA JEDNOTY KŘESŤANŮ	DRYSICE 17.00	za živé a zemřelé drysické farníky
		PODIVICE 17.00	MARIÁNSKÁ POBOŽNOST
ČTVRTEK 19. ledna	ČTVRTEK 2. TÝDNE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 17.00	za dar zdraví a Boží útěchu pro těžce nemocnou osobu
PÁTEK 20. ledna	SV. FABIÁN, PAPEŽ A SV. ŠEBESTIÁN, MUČEDNÍCI	PUSTIMĚŘ 17.00	za + Annu MAHDALOVOU, manžela, rodiče a sourozence
SOBOTA 21. ledna	SV. ANEŽKA ŘÍMSKÁ, PANNA A MUČEDNICE		
NEDĚLE 22. ledna	3. NEDĚLE V MEZIDOBÍ	PUSTIMĚŘ 8.00	za + Bohumila BAJERA a Boží požehnání pro živou rod.
		DRYSICE 9.30	za dar zdraví a Boží ochranu
		PODIVICE 11.00	za + Libuši POSPÍŠILOVOU, rodiče a bratra

ÚMYSLY APOŠTOLÁTU MODLITBY NA MĚSÍC LEDEN 2006

1. Aby úsilí o plnou jednotu křesťanů přispívalo k usmíření a míru mezi národy.
2. Aby křesťané dokázali přijímat vysídlence s úctou a láskou a poznávali v nich Boží obraz.
3. Aby lidé projevovali solidaritu s těmi, které postihly přírodní katastrofy, a poznali, že pravá radost ze života není ve vlastnění, ale v umění dávat.

FARNÍ INFORMÁTOR, XII. ročník, týdeník farností PUSTIMĚŘ, DRYSICE, PODIVICE (zázn. 517356351, mobil: 723593106, josef.benicek@tiscali.cz). Vychází každou neděli díky Božimu požehnání, mému namáhání a vašemu finančnímu přispívání. Na mě pamatujte v modlitbě a na svůj příspěvek u pokladny v kostele – „Příspěvky na Farní Informátor“ označené (resp. na účet farnosti u ČS a.s., Vyškov, č.ú.: 1560129309/0800), neb bez toho, jak každý nepochybně ví, by letošní ročník mohl být i poslední. Tisk: MORAVIATISK spol s r.o.; tisk 1ks=10,-Kč. Ve formátu pdf na www.pustimer.cz.